

Д-р Радоје Вукчевић

ПРАВА ПРИВАТНОГ УЧЕСНИКА НА ГЛАВНОМ
ПРЕТРЕСУ

Нови законик о судском кривичном поступку у извесним својим одредбама наилази на најразличитија тумачења. Одредбе о правима заступника приватне тужбе довољно су јасне, али се то не може рећи и за одредбе о правима приватног учесника. За многе судове још није јасно да ли заступник породице, чији је члан убијен, у својој оптужби на главном претресу има иста права која и државни тужилац.

Извесни судови су ишли толико далеко да су заступницима таквих породица признавали само најуже право осврта на материјално-правно потраживање и ништа више. Ограничавање једног адвоката, који на пример заступа породицу убијеног на искључиво приватно-правна потраживања — претставља не само један нехатан атак на законска права адвокатског реда, већ и једну повреду закона, која би, кад би адвокат од тога право питање — увек имала за последицу ништавност поступка на претресу.

Ову праксу треба у свом почетку подврћи темељној анализи, како се не би изнад јасног законског слова стварали опасни преседани. Забуна проистиче из одредаба § 52 и 269 К. С. П., које на први поглед изгледају контрадикторне, али које се ипак потпуно подударају. Истина је да § 269 Зак. о судском крив. поступку каже: „Оштећеник, који се придружио кривичном поступку или његов заступник добиће реч одмах после тужиоца, да образложи своје приватно-правно потраживање, или да одржи на снази оптужбу од које је државни тужилац одустао.”

Из овакве стилизације на први поглед произашло би да се улога оштећеника на главном претресу ограничава само на образложењу свога приватно-правног потраживања. Погрешна пракса иде и даље, те по њој оштећеник не може да на претресу залази у питање кривице и кривичне одговорности оптуженога.

Противу овакве праксе истичу се две групе аргумената. Према првој групи оваква пракса губи из вида разлику између оштећеника из § 269 К. С. П. и приватног учесника из § 52 истог закона.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Узмимо случај да је лице А са једном скупоценом вазом лица Б разлупало главу лицу С. На главном претресу А је оптуженик, Б је оштећеник, а С је или његова породица, приватни учесник. Заступник оштећеника Б нема потребе ни да иде даље од приватно-правног потраживања, јер питање кривичне одговорности следе: државни тужилац у име јавних, и приватни учесник у име приватних интереса.

Из законског текста § 269 К. С. П. видимо да законодавац дели личношћу оштећеника од личности тужиоца, као и да различито одређује круг њиховог права на главном претресу. Ту се изрично каже да оштећеник добија реч „одмах после тужиоца“, али се истиче питање да ли законодавац ту мисли само на државног тужиоца. По § 6 К. С. П. „под тужиоцем се разуме како државни тужилац, тако и приватни тужилац и приватни учесник“ те кад се даље у закону каже „тужилац“ онда је јасно да се ту подразумевају обе врсте тужиоца.

Према овим аргументима § 269 говори само о оштећенику (лицу Б из горњег примера) али не и о приватном учеснику, у чија права на главном претресу овај пропис уопште и не залази.

Ова аргументација почива на стакленим ногама са два разлога. Први је тај што §6 К. С. П. уз речи „приватни учесник“ веже и § 54 стављајући га у заграду, а у том параграфу на који ова одредба из § 6 упућује, говори се о приватном учеснику као супсидијерној личности, која долази место државног тужиоца.

Из тога јасно произилази да закон под појмом тужиоца разуме само оног приватног учесника, који долази на место државног тужиоца. Значи, да сви остали приватни учесници долазе ван овог појма, а потпадају управо под не најсрећније изабрани термин оштећеника.

Друга слабост ове аргументације лежи у томе што § 269 говори само о тужиоцу и оштећенику. Кад се као тужилац не узима приватни учесник, који се на претресу појављује на место државног тужиоца, већ уз овог — онда се он може узети само као оштећеник, о којему тај законски пропис говори. Нас за сада управо и интересују права таквог приватног учесника, који на главном претресу делује уз државног тужиоца, јер су права онога учесника који ступа на место државног тужиоца ван сваке дискусије.

Али ови аргументи нису довољни и њима се незаконитост праксе која приватног учесника ограничава у речи на главном претресу не може доказати.

Напротив незаконитост овакве праксе доказује се другим аргументима, које садрже и § 52 и § 269 Зак. о крив. суд. поступку, чије су одредбе не у контрадикцији, већ у пуној сагласности.

По § 52 приватни учесник који се на претресу појављује уз државног тужиоца има два основна права.

Прво је његово право да у току извињања и истраге државном тужиоцу и судији пружи сва средства и код њих предузме све радње у циљу не само поткрепљења тражења накнаде штете, већ и проналажења кривца. Друго је његово право да на главном претресу уз државног тужиоца самостално делује са истим правима као и овај. Овај законски пропис не поставља тежиште улоге приватног учесника на само питање материјалне штете, већ напротив његово дејство од самог почетка извињаја распростире на важније питање: одговорности оптуженога.

Па кад је приватни учесник у праву да према § 52 К. С. П. предузме радње у циљу проналажења кривца, кад је он у праву да на претресу поставља питање оптуженику, сведоцима и вештацима, питања која задиру у дубину проблема кривичне одговорности, онда је он неоспорно у праву, да се у својој усменој оптужби на главном претресу, после оптужбе државног тужиоца, осврне на читав доказни материјал и задржи на питању кривичне одговорности оптуженога.

Кад не би тако било онда би законодавац у § 52 поступка изоставио одредбе да приватни учесник може предузимати и радње ради проналажења кривца, а ограничио његова права само на домену доказивања материјално - правног оштећења. Ван тог узаног и за судску праксу ирелевантног домена приватни учесник не би могао ићи. Уосталом и куд би било веће илузорности него питати оптуженога, сведоке, и вештаке на претресу о свим стварима које доказују кривичну одговорност оптуженога, а ипак се у својој оптужби тих ствари и доказа не смети ни дотичати.

Материјално правно потраживање није никаква апстракција, већ једно конкретно тражење, које по тачно одређеном основу има бити уперено противу одређеног лица. Зар није логично и закону својствено да се прво утврди кривична одговорност једног лица, како би се према њему као кривцу могло уперити једно материјално тражење. Зар би било ичега нелогичнијег него такво тражење уперити противу лица, чију би кривичну одговорност било забрањено доказивати. У кривичним делима материјална одговорност је увек последица кривичне, те да би се право на материјалну накнаду или оштећење могло тражити, потребно је прво доказати кривичну одговорност лица противу којег се такво тражење ставља.

По § 52 К. С. П. јасно је да приватни учесник на претресу добија реч не само ради свог приватно-правног потраживања, већ и ради свега онога чиме се основаност таквог тражења образлажава. А образложење се распростире на све радње од пријаве једног крив. дела, преко поступка извињаја и истраге до главног претреса и свега онога што се на претресу чуло о оптуженоме и његовој кривци, а што има везе са утврђењем његове кривичне одговорности из које тек резултира материјална одговорност.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Да приватни учесник има на претресу иста права која и државни тужилац у погледу утврђивања кривичне одговорности оптуженога, доказује и одредба из § 52 К. С. П. да он „на крају главног претреса после завршне речи државног тужиоца добије реч ради поткрепљења својих захтева као и ради подношења предлога о којима хоће да се одлучи у пресуди.“ Овај закључак допуњава и одредба § 269 К. С. П. која гласи: „тужилац и општењеник имају права да се осврну на одбрану.“

Према овој прив. учесник после одбране и речи државног тужиоца може се осврнути на целокупне наводе и аргументацију одбране, те кад би он у својој оптужби на главном претресу био тако ограничен као што то погрешна пракса закључује, откуда би он у свом поткрепљењу оптужбе на крају главног претреса могао бити тако неограничен. Кад би се приватни учесник у претходној оптужби имао задржати само на питању материјално-правног тражења, откуда би он у завршној оптужби могао прескакати у домен кривичне одговорности оптуженога. Немогуће је да би њему законодавац на крају главног претреса дао више права него у оптужној речи, која долази после оптужбе државног тужиоца.

Сама ова одредба из § 269 К. С. П. довољна је за поткрепљење тезе коју јасно изражава § 52 истог закона, а та је: приватни учесник је на главном претресу у својој оптужби неограничен како за образложење приватно-правног потраживања, тако и за доказивање кривичне одговорности оптуженога, противу којег је прво тражење уперено.

Најзад ову тезу оправдава и трећа алинеја § 269 у којој реч „образложи“ има своје специјално значење. Та алинеја, која је услед нејасне стилизације донекле и узрок нападне праксе, овлашћује приватног учесника да после државног тужиоца узме реч ради образложења свог приватно-правног потраживања. Образложење једног потраживања значи анализирање и претресање читавог оптужног материјала. Да би такво потраживање имало својих разлога, потребно је прво утврдити кривичну одговорност оптуженога. Тек кад се та одговорност утврди, онда о образложењу приватног потраживања може бити речи.

Тражити од приватног учесника образложење свог материјалног потраживања, а забранити му да улази у питање кривичне одговорности оптуженога било би исто, што и тражити од њега да образложи колико му један дужник дугује, али да при том образложењу не сме ни поменути, а камо ли суду показати исправе којима се обвеза туженога у свему утврђује. Такав нонсанс законодавац није ни хтео ни прописао, а пракса оних судова, који траже образложење приватног тражења а забрањују задржавање на оптужном материјалу — идентична би била са праксом суда који од тужиоца

тражи изјашњење шта му тужени дугује, али забрањује доказе којима се обвеза утврђује.

Сваки приватни учесник који се нађе пред оваквом праксом има право да путем формалног предлога тражи од суда одлуку по питању његових истакнутих права на главном претресу. Недоношење одлуке о таквом предлогу или доношење негативне одлуке представља формалну повреду закона, која по тачци 5 § 336 К. С. П. поступак на претресу доводи у питање.

Из прописа § 52 и 269 К. С. П. јасно произлази да приватни учесник на главном претресу има права да се задржи на чињеницама и доказима који утврђују кривичну одговорност оптуженога како би тим путем могао образложити своје приватно-правно потраживање према кривцу. Док у извиђају, истрази и на главном претресу приватни учесник има сва права да доприноси проналажењу кривца и доказивању његове кривичне одговорности после главног претреса он губи сва права.

Са главним претресом завршава се улога приватног учесника и ако се кривични поступак завршава тек са доношењем дефинитивне одлуке по правном леку. И док он на главном претресу поставља питања оптуженом, сведоцима и вештацима, тражи одлуке по својим предлозима у вези доказивања кривичне одговорности оптуженог и његове обвезе на накнаду материјално-правног потраживања, која из те одговорности резултира, док је једном речју у својој оптужби неограничен, он — приватни учесник, после главног претреса за даљи поступак престаје да постоји.

Истина је да је у оптужби због свих злочина државни тужилац централна личност, али да се с обзиром на прописе § 52 и 269 К. С. П. на јавном претресу поред њега до исте висине уздиже и приватни учесник. Истина је, да је код свих злочина препондерантан јавни интерес, и да је државни тужилац израз тог интереса. Али исто тако код већине злочина поред јавног уздиже се и приватни интерес породице убијеног, не ради освете, већ ради моралне и материјалне сатисфакције.

Па откуда то да једно лице, које на главном претресу може залазити у дубине оптужног материјала и проблема кривичне одговорности оптуженога, преко чега тек образложаваше своје материјално потраживање, после главног претреса не може употребити ни призив ни ревизију ради поткрепљења своје тезе са претреса ?

Не само то, већ приватни учесник не може по § 324 и 332 К. С. П. употребити никакав правни лек, чак ни ради свог приватно-правног потраживања или трошкова. По § 324 К. С. П. „законом допуштене правне лекове може употребити само тужилац и окривљеник“, а ми смо из ранијег излагања видели да приватни учесник постаје тужилац само онда када по § 54 К. С. П. ступи на место државног тужиоца, који нас случај за сада интересује. Приватни учесник, који се на главном пре-

тресу појављује поред државног тужиоца, не претставља тужиоца у смислу пете алинеје § 6 К. С. П. те он према томе и нема права на употребу правног лека.

По § 332 истог закона због одлуке о приватно-правним потраживањима и трошкова кривичног поступка има места употреби призива. Али по трећој алинеји § 332 К. С. П. „одлуку о приватно-правним потраживањима могу побијати само оптуженик, његов законски заступник и његови наследници.“

На тај начин ако лице А убије лице Б, после чије је смрти остало једногодишње дете С, и ако старалац тога детета тражи накнаду од убице, а суд у пресуди то тражење одбије или у недовољној мери досуди — старалац као приватни учесник нема могућности употребе правног лека. Идимо даље. У кривичном поступку настану трошкови и њих суд у пресуди не досуди. Такву одлуку о трошковима могу побијати приватни тужилац и приватни учесник као тужилац али не у овом случају приватни учесник који се јавља не на место државног тужиоца, већ поред овога.

У једном случају А је убио лице Б, и у ташни убијеног нашло се око 600 динара. Суд је осудио да се тај износ употреби на трошкове кривичног поступка, те је произашло да је убијени са својом у ташни нађеном му уштеђевину морао платити судске трошкове, које је својим злочином проузроковао убица. Противу овакве одлуке породица убијеног не може да употреби призив, јер јој на тај правни лек не даје права § 332 К. С. П.

Из изложеног јасно произлази да приватни учесник сходно § 52 и 269 К. С. П. има и права и дужности да на главном претресу говори о читавом оптужном материјалу, те да доказивањем кривичне одговорности оптуженога образложи своје материјално-правно потраживање. Али на крају главног претреса испред личности приватног учесника о којему смо говорили, спушта се завеса из § 324 и 332 К. С. П. и ми га у даљем поступку више и не видимо. Било би много логичније и у складу са § 52 и 269 К. С. П. да до окончања кривичног поступка приватни учесник задржи право употребе правних лекова, како би до краја могао подржавати своју тезу из оптужбе ~~са~~ главног претреса. Али наше за сад није да идемо даље, јер »je ne propose rien, je n'impose rien, j'expose«.

ПРАВНИ ЛЕКОВИ У КРИВИЧНОМ СУДСКОМ ПОСТУПКУ ЗА КРАЉЕВИНУ ЈУГОСЛАВИЈУ

Стојан Јовановић, судија

— Настазақ —

Б. ревизија

Може се изјавити само противу пресуде окружног суда као зборног због повреде формалног и материјалног закона, и то само због оних повреда закона, које су у закону изрично предвиђене као основи за изјаву ревизије. И рђава примена закона представља повреду закона као и непримена истог — § 335.

Истовремено могу се изјавити и непотпуни призив и ревизија противу исте пресуде — § 353.

По ревизији одлучује Касациони Суд — § 344. Исти одлучује и о призиву, кад је овај спојен са ревизијом изузев једног случаја о коме ће доцније бити реч — § 353.

Повреде закона због којих се може изјавити ревизија лимитативно су побројане у Закону. Све остале повреде закона, макакве и маколике оне биле, не могу служити као основ за изјаву ревизије.

Повреде формалног закона које могу служити као основ за изјаву ревизије ове су :

1) ненадлежност апелационог суда за решавање о приговору противу оптужнице;

2) а) незаконито образовање већа окружног суда;

б) неприсуствовање свих судија већа окр. суда за време целог претреса;

в) учествовање у суђењу законом искљученог судије;

3) неприсуствовање претресу оних лица, чије је присуство по закону неопходно;

4) а) читање на претресу каквог акта, састављеног у претходном поступку, који по закону нема правне вредности, а коме се читању жалилац изрично противио (на пр. читање са слушања сведока код полициске власти, која истражни судија није усвојио);

б) повреда оних законских прописа у припремном поступку или на претресу, чију је примену закон поставио као услов за ваљаност поступка (на пр. нечитање оптужнице на претресу);

в) искључење јавности на претресу без законског овлашћења;

5) а) недоношење никаквог решења на претресу о неком предлогу жалиоца;

б) повреда битних законских прописа или основних начела о одбрани и оптужби, о којима суд по суштини поступка мора водити рачуна, учињена у коме решењу донетом по каквом предлогу или приговору жалиоца и поред приговора оптуженика или браниоца противу тог решења (на пр. бранилац тражи у завршној фази претреса по други пут реч, јер је и тужилац два пут у тој фази говорио, суд га одбија решењем, бранилац приговара да је то спречавање одбране, суд га поново одбија);

б) а) нејасност, непотпуност или противуречност судске одлуке о одлучним чињеницама у пресуди;

б) недавање никаквих разлога у пресуди; недавање разлога о одлучним чињеницама или о оном делу пресуде, који се ревизијом побија;

в) противречност разлога са диспозитивом пресуде;

г) знатна противречност разлога пресуде који говоре о садржини исправа или о исказима саслушаних лица са самим тим исправама и записницима о саслушању или о претресу;

7) стварна ненадлежност окружног суда (на пр. надлежан војни суд, или судија за млађе малолетнике). Ревизија се не може изјавити због тога, што је окружни суд као зборни судио о преступу, јер је зато овлашћен прописом § 279.;

8) противзаконско одбијање оптужбе због ненадлежности стварно надлежног суда;

9) непотпуно решење оптужбе (на пр. недоношење одлуке о мерама безбедности по тражењу државног тужиоца у оптужници;

10) прекорачење оптужбе (на пр. оптуженик оптужен за крађу а осуђен за покушај убиства). — § 336.

Ревизија се може изјавити због ових повреда материјалног закона:

1) непримене или погрешне примене закона у питањима:

а) о постојању кривичног дела;

б) о постојању околности, које искључују кривичну одговорност или искључују или укидају казну;

в) о постојању законом прописане оптужбе, предлога или одобрења овлашћеника;

г) о постојању других околности које недопуштају гоњење сптуженика (на пр. застарелост);

2) погрешна примена закона на кривично дело (нетачна квалификација дела);

3) а) прекорачења казнене власти окр. суда у погледу казне и мера безбедности (на пр. осуда на глобу, која у крив. закону не постоји, или за дело из § 316 крив. зак. осуда на вечиту робију);

- б) повреда забране reformatio in peius;
в) неурачунавање одлежане казне при поновном одмеравању казне — § 337

Све ове повреде материјалног закона од једнаке су важности код ревизије. На њих Касациони Суд мора пазити и по службеној дужности, ако иду на штету оптуженика — § 338 од. V. у в. § 352 од. II.

Повреде пак формалног Закона немају једнаку правну вредност.

На повреде формалног Закона из т. 7. и 8. § 336 Касациони Суд мора пазити по службеној дужности — § 338 од. IV у в. § 352. од II.

Повреду означену у 1. 2. § 336. може истицати у ревизији само онај жалилац, који на претресу није имао браниоца а околности, које чине повреду, нису му биле познате ни пре претреса ни у току истог. Ако су му пак биле познате, жалилац је дужан да на претресу приговори противу тога и да захтева да тај приговор буде уписан у записник претреса, да би се у ревизији могао позивати на ту повреду — § 338 од II.

У ревизији се не може истицати на штету оптуженикову повреда из т. 3. § 336 — § 338 од. II.

Ревизија изјављена у корист оптуженика не може истицати повреде из 1. 4. и 5. § 336., када је очигледно да исте нису утицале на одлуку суда неповољно по оптуженика. Тужилац пак у ревизији може истицати те повреде на штету оптуженика само онда, кад је тим повредама правовремено приговорио на записнику и ако су исте неповољно утицале на одлуку суда о оптужби — § 338. од. III.

Повреде из т. 1., 6., 9. и 10. § 336 могу се истицати у ревизији без икаквог ограничења.

И када је оптуженик пресудом окружног суда ослобођен од оптужбе, може се изјавити ревизија у његову корист. Ово само онда, ако су у питању само повреде из т. 1. и 2. § 336 и ако је оптуженик пресудом ослобођен од оптужбе услед постојања околности, које искључују кривичну одговорност или казну или ову последњу укидају. Према томе ревизија се не може изјавити у корист оптуженика, када је исти ослобођен оптужбе због непостојања кривичног дела или због немања доказа о кривичној одговорности оптуженика — § 338 од. VI.

Ревизија задржава извршење пресуде. Али ако је оптуженик био у притвору или истражном затвору, па је пресудом ослобођен од оптужбе или је иста одбивена, пустиће се одмах по објави пресуде на слободу, и поред изјављене ревизије. У том случају може по решењу суда остати и даље у затвору само онда, када се суд пресудом огласио за ненадлежног, а затвор је за то кривично дело облигаторан или када постоји бојазан од бекства оптуженикова — § 339. од. II.

Ревизију може одбити сам окружни суд решењем:

- 1) а) због неблаговремености али само онда, када није поднета молба за повраћај у пређашње стање;
- б) због неовлашћености жалитеља;
- в) због одрицања или одустанка од ревизије;
- 2) због тога, што нису тачно и јасно означене повреде закона на којима се заснива ревизија;
- 3) због тога, што оправдање ревизије није поднето у потребном броју примерака; или без потписа бранитеља; или није изјављено на записнику код суда. У овом случају суд не одбацује одмах ревизију, већ враћа ревизију жалиоцу с позивом, да у року од три дана поправи недостатке у ревизији. Ако жалилац не поступи по налогу суда, суд ће решењем одбити ревизију — § 341.

На решење окружног суда о одбачају ревизије има места жалби Касационом Суду у року од три дана од пријема решења. За друга три дана, од пријема жалбе, окружни суд мора послати Касационом Суду сва акта са жалбом — § 342. од. I.

Закон не каже ништа о томе ко оцењује благовременост ове жалбе. С обзиром на § 342 од. IV оправдано је, да то спада у надлежност Касационог суда. Ово је и практичније, јер би се у противном могло десити, да се са изјавама жалби и доношењем решења о одбачају истих могло отићи у бесконачност.

Касациони суд може у нејавној седници или уважити жалбу или је одбацити. Ако је ревизија одбачена због неблаговремености, па Касациони суд уважи жалбу на решење о одбачају, акта се враћају окружном суду ради саопштења жалиоцу. У том случају, ако је жалилац закаснио са оправдањем ревизије, рок за оправдање ревизије тече од дана саопштења решења Касационог суда — § 342. од. II и III. У осталим случајевима не мора Касациони суд, када уважи жалбу, враћати акта окр. суду, већ може одмах одлучивати по самој ревизији. Изузетно мора вратити у овим случајевима акта окружном суду онда, када по нахођењу Касационог суда ревизија има да се допуни или поправи — § 345. од. V.

Ако Касациони суд одбаци жалбу изјављену на решење о одбачају ревизије, акта се враћају окружном суду ради извршења пресуде, изузев случаја осуде на смрт — § 342. од. IV и § 356. од. III.

Када су непотпуни призив и ревизија изјављени заједно, па Касациони суд одбаци жалбу на решење о одбачају ревизије, акта се шаљу Апелационом суду ради доношења одлуке по призиву — § 342. од. IV.

У случају одбачаја жалбе, Касациони суд може жалиоца, или ако овај не може да плати онда браниоца, решењем којим одбацује жалбу осудити на новчану казну, до хиљаду динара, ако нађе да је жалба очигледно поднета само из обести или ради одуговлачења поступка — § 342. од. V.

Поступак Касационог Суда по ревизији.

Касациони суд разматра по ревизији не само пресуду окружног суда, која је предмет ревизије, већ и сва решења донета током поступка, на којима је пресуда заснована, ако ревизија истиче и њих — § 349. од. I.

По ревизији може донети одлуку у Касационом суду:

- 1) судија известилац у споразуму са претседником већа;
- 2) веће Касационог суда у нејавној седници;
- 3) веће Касационог суда после јавних претреса — § 344. одељак I.

—:—

Судија известилац Касационог суда у споразуму са претседником већа одлучује:

- а) да се предмет достави Врховном државном тужиоцу ради разматрања;
- б) да се предмет врати окружном суду ради допуне или извештаја окружног суда о повредама формалности, које су изнете у ревизији.
- в) да се одреди дан за јавни претрес — § 344. од. II.

—:—

Веће Касационог суда може у нејавној седници одлучити:

- а) да се предмет врати окружном суду ради допуне или објашњења;
- б) да се одбаци ревизија;
- в) да се поништи пресуда окружног суда;
- г) да се преиначи пресуда окружног суда — § 344. од. III. у в. § 345. од. I и § 346.

У нејавној седници веће Касационог суда може одбацили ревизију решењем:

- а) када стоје разлози са којих би сам окружни суд имао да одбаци ревизију;
- б) када је повреда закона истакнута ревизијом поправљена којим ранијим решењем Касационог суда;
- в) када је ревизија очигледно неоснована — § 345. од. I.

И при доношењу овог решења може веће Касационог суда казнити жалиоца одн. браниоца новчано до 1000 динара, ако нађе да је ревизија поднета очигледно из обести или у циљу одуговлачења поступка — § 346. од. II.

Решење о одбачају ревизије може веће Касационог суда донети и онда, када уважи жалбу противу решења о одбачају ревизије од стране окружног суда, па потом се упусти у оцену саме ревизије. Ово под условом да је оправдање ревизије поднето или да је рок за подношење оправдања истекао — § 345. одељак III.

И када веће Касационог суда одбаци ревизију оно мора по службеној дужности пазити на повреде прописа о стварној надлежности и на повреде материјалног закона, па ако их нађе мора и по њима донети одлуку — § 344. од. III.

Веће Касационог суда може у нејавној седници *решењем поништити пресуду* окружног суда:

а) због ненадлежности Апелационог суда за решавање по приговору противу оптужнице. У овом случају предмет се доставља надлежном Апелационом суду ради доношења одлуке по приговору противу оптужнице. Ако је пак потребно, да се поступак пре оптужнице или сама оптужница поправе или допуне, веће Касационог суда вратиће предмет надлежном окружном суду — § 346. т. 1.;

б) због тога, што по нахођењу већа Касационог суда мора да се одреди нов главни претрес пред окружним судом — § 346. т. 2.;

в) због стварне ненадлежности окружног суда — § 352. одељак II.

Веће Касационог суда може у нејавној седници *пресудом преиначити пресуду* окружног суда у случају:

а) прекорачења оптужбе;

б) повреда материјалног закона на штету оптуженика и саоптуженика — § 346. од. I т. 3. и од. II.

Преиначење пресуде може бити само онда, када је предмет довољно извиђен — § 346. *in fine*.

—:—

У свима осталим случајевима одлучиће се да се одржи јавни претрес пред Касационим судом — § 344. од. IV.

О дану претреса се морају *обавестити* тужилац и оптуженик, односно бранилац или законски заступник малолетног оптуженика. У том обавештењу мора им се напоменути, да ће се претрес одржати и ако они не дођу на исти. Оптуженик који је у затвору не може присуствовати претресу у Касационом суду, већ га може заступати бранилац, који се у том случају обавештава о претресу. Ако нема браниоца, а одбрана је обавезна или је оптуженик малолетан, Касациони суд поставиће по дужности браниоца из реда адвоката у месту седишта Касационог суда — § 347.

Од дана пријема обавештаја од стране странака до дана претреса мора протећи најмање осам дана за припрему одбране и оптужбе — § 342. од. I.

Ништа није речено у закону, да ли се на јавни претрес у Касационом суду могу позивати и сведоци и вештаци. С обзиром на то, да је и Касациони суд „судећи суд“, као и на то да се и у ревизији могу износити нове чињенице и докази, оправдано је сматрати, да се на претрес пред Касационим судом могу звати и друга лица сем странака.

За јавност претреса у Касационом суду важе исти прописи који важе за јавност главног претреса у окружном суду као зборном — § 348. од. I.

Претрес почиње усменим или писменим извештајем судије известиоца. — Потом се чита део пресуде, који је ревизијом нападнут. Иза тога жалилац образлажава ревизију, па противна страна даје одговор на то. У случају обострано изјављених ревизија по читању пресуде даје реч најпре врховни државни тужилац.

Окривљеник или бранилац имају увек последњу реч — § 348. од. II и III.

Место недошавшег или удаљеног бранитеља Касациони суд може одредити другог браниоца о трошку првог. Ако то није могуће учинити одмах, претрес ће се прекинути или одложити о трошку првог браниоца — § 348. од. IV у в. § 237. од. III.

Када претседник већа изјави да је претрес завршен веће се повлачи ради доношења одлуке — § 348. од. V.

Одлука већа након одржаног претреса може бити:

- а) да се ревизија одбаци;
- б) да се поништи пресуда окружног суда;
- в) да се пресуда окружног суда преиначи.

Ревизија се и овде може одбаци ако је поднета очигледно из обести или у циљу одуговлачења поступка. Новчаној казни до хиљаду динара и овде има места — § 349. од. II.

Веће може *поништити пресуду* окружног суда по одржаном јавном претресу својом *пресудом* у случају:

- а) ненадлежности Апелационог суда за решавање о приговору противу оптужнице;
- б) повреда формалног закона из § 336. т. 2—9, — § 350. тачка 1—4.

Поништај пресуде може бити и делимичан — § 351.

Веће Касационог суда може *пресудом преиначити пресуду* окружног суда, по одржаном претресу у Касационом суду, ако је предмет иначе довољно извиђен, у случајевима:

- а) прекорачења оптужбе;
- б) повреда материјалног закона — § 350. т. 5.

Када су истовремено изјављени непотпуни призив и ревизија Касациони суд одлучује и о призиву, сем у случају који је раније поменут — § 353.

—:—

Раније је наглашено да *слободно судијско уверење* не подлежи контроли ни апелационог суда по непотпуном призиву ни Касационог суда по ревизији. Од тога правила *предвиђена* су два изузетка у §§ 354. и 355., које г. Др. Б. Марковић у свом „Уџбенику“ с правом назива „изванредна ревизија“.

Први случај. Када се приликом већања по ревизији у већу појави знатна сумња о истинитости чињеница на којима се оснива пресуда, другим речима о исправности судског уверења, па се та сумња не може отклонити ни накнадним извиђајима извршеним по наређењу Касационог суда, онда Касациони суд

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

може по службеној дужности поништити пресуду и наредити нов претрес пред оружним судом у корист оптуженика. У том случају Касациони суд може и преиначити пресуду, ако зато постоји једногласност свих судија тога већа, и својом пресудом ослободити оптуженика од оптужбе или на њега применити блажи закон — § 354.

Други случај. Када се *знатна сумња* појави приликом већања у Касационом суду или поводом извештаја окружног суда о смртној казни (§ 283. од. II) или поводом захтева за зашти ту закона или при испитивању појединих аката по нарочитом тражењу врховног државног тужиоца, онда Касациони суд може по службеној дужности, без ичије ревизије и без обзира на прописе о понављању поступка, одлучити:

а) да се одреди нов главни претрес пред окружним судом у корист оптуженика;

б) да се нареди понављање поступка у корист оптуженика;

в) да се преиначи пресуда окружног суда у корист оптуженика, али само по једногласној одлуци свих судија већа — § 355. од. I.

Касациони суд ће у овом случају одлучити и о задржању извршења казне као и о томе, који ће суд вршити даљи поступак — § 355. од. III.

Осим врховног државног тужиоца нико други не може подносити предлог за „изванредну ревизију“ у овом другом случају — § 355. од. IV.

—:—

Касациони суд објављује своју одлуку, донету по одржаном претресу, јавно, заједно са разлозима, у колико јавност није искључена — § 356. од. I.

Акта се са одлуком Касационог суда шаљу суду првог степена ради саопштења и евентуалног извршења — § 356. од. II.

Пресуду са осудом на смрт Касациони суд шаље заједно са својим мишљењем и мишљењем окружног суда Министру правде ради помиловања — § 356. од. III.

У случају поништаја пресуде и наређивања новог претреса окружни суд ће за основицу узети ранију оптужницу у колико Касациони суд не нареди што друго. Противу нове пресуде може се изјавити ревизија — § 358.

— Наставиће се —

ЗАБЛУДА У КРИВИЧНОМ ПРАВУ

Д-р Марко Супић

— Свршетак —

V.

Готово цела немачка (и аустријска) кривично правна наука стоји на гледишту да је свест извршиоца о противправности његовог дела елеменат кривње и, следствено, услов кажњивости. Спор се води само о томе у каквом се облику мора ова свест манифестовати.

Једна велика група писаца — међу којима су: Binding, Normen. 2., с. 403; Grundriss..., Schuld..., с. 81; Ph. Allfeld, Bedeutung..., с. 6; Olshausen, op. c., с. 326; Belling, Grundzüge..., с. 43 — траже свест о противправности. Друга група — међу којима је М. Е. Mayer, Strafrecht..., с. 235, задовољава се са могућношћу свести о противправности. Трећа група — међу којима су Liszt-Schmidt, op. c., с. 242—243, захтева свест о антисоцијалном значају дела. Слично овој групи и R. Frank, op. c., 186—187, за кога је довољна могућност свести о противправности, неморалности и социјалној штетности дела. Kohlrusch, Intum..., 187, Schuld..., с. 216, тражи свест о којој противдужности. F. V. Calkat, Strafrecht..., с. 44—45, тражи свест о неморалности и социјалној штетности. A. Köhler, Strafrecht, с. 305, задовољава се са свешћу о извесним штетним последицама радње. P. Merkel, Grundriss..., с. 94, каже да је кривња „суд невиности о неком лицу, чије се понашање о његовим евентуалним последицама сматра као неправо, несоцијално, и неморално, и о коме лицу постоји уверење да је оно то понашање исто тако оценило или је могло оценити.“

Инспиришући се резултатима науке, пројекти новог немачког и аустријског к. закона унели су у појам умишљаја и нормативни елеменат — свест о противправности дела. Ст. I § 13 немачког Amtlicher Entwurf-a 1925 каже: „Заблуда која не допушта извршиоцу да схвати недопуштеност свога дела искључује кажњивост због умишљеног извршења.“

Слично гледиште брани и већина талијанских писаца, нарочито присталице позитивне школе. E. Ferrì, Principii..., с. 459, каже: „Знање закона не може дакле бити апсолутна

законска претпоставка, јер немогућно не може се претпоставити.” Ferri затим набраја разлоге који извршиоцу могу онемогућити да сазна противправност свога дела, као: дуго бављење на страни, дуга и тешка болест и нарочит начин обнародовања закона. Стога он, у своме Progetto, art. 19, каже „да је дело у погледу кривичних последица извињено када је извршено услед незнања да је дело забрањено кривичним законом — насталог вишом силом —, или услед битне правне или стварне заблуде која не произилази из небрижљивости.” У истом смислу и E. Florian, Trattato, v. 1., с. 406—407.

Француски писци ма да је за њих постојање свести о противправности необорива законска претпоставка — почињу правити разлику између природних деликата и деликата позитивног права. За деликте прве врсте, каже Vidal-Magnon, Cours..., с. 323, незнање деликтног карактера не може се никад инвоцирати због аксиома: „Nul n'est censé ignorer la loi.” Незнање деликтног карактера деликата друге врсте, на против, могућно је без икакве небрижљивости или немарности.

VI.

Нормативни елеменат у појму кривње значи да извршиоц мора знати да се његово дело противи извесној социјалној норми. Питање је да ли је довољно да је извршиоц свесан да се његово дело сукобљава ма са каквом било социјалном нормом — на прим. моралном, верском — или је нужно да он зна да се оно противи којој правној норми ?

У првом случају појам „нормативности” схваћен би био широко, јер има и таквих правних норми које с моралом немају ништа заједничког. Такве су већином норме о полицијским и политичким деликтима. Исто тако има и велики број етичких норми којима право не даје никакве заштите. Према томе повреда извесне етичке норме не претставља нужно и повреду правне норме, и обратно. Не би имао важности разговор да онај који зна да повређује правну норму зна да тиме повређује и етичку, осим ако би се држава третирала као етички феномен. С друге стране, појам етичности врло је лабилан: што на прим., један окорели бољшевик или анархист сматра високо етичним, против тога се може најенергичније бунити савест једног доброћудног буржоа, и обратно.

Не може се примити ни теорија свести о повреди ма које противдужности, јер што једна друштвена група сматра за дужност, друга то сматра за грех. Неки отац сматра као своју најприроднију дужност да испребија своје дете, које је учинило извесне грешке; други отац мисли да му је у таквом случају дужност не да пребија своје дете већ да саветује, а највише да га укори.

Најмање би се могла примити теорија свести о повреди „културне норме“. Родољубиви националист сматра за своју културну дужност да иде у рат ради убијања непријатељских војника; прави социјалист види у томе неопростиви злочин. Поготово не би онда кад се под „културном нормом“ разумеју — као што чини творац ове теорије М. Е. Мауег — и религијске заповести и забране. Шеста божија заповест гласи: „Не уби!“; а ратни кодекси свих народа и свих векова кажу: „Ко убије више непријатеља, биће награђен!“

Закључак: само свест о правној недопуштености дела, као нормативан елеменат, може се примити за појам кривње. Но ова свест о противправности дела не значи да извршиоц мора знати тачно ону правну норму коју својим делом повређује, и да он мора бити уверен да је повређује. За прво је довољна и свест да се повређује ма каква правна норма а за друго и сама сумња да се нека правна норма повређује.

VII.

Са гледишта основа и циља казне, ма како се они схватили, кажњавање оног који није био свесан противправности свог дела потпуно је неоправдано.

Правна наука каже: правни основ казне је у њеној нужности за остварење правног поретка. Онај који не зна правни поредак не може ни радити на његовом остварењу, макар га на то и казна подстицала, јер о чему нема свести, на томе се не може ни радити.

По апсолутној теорији освете, циљ је казне да се њоме дело освети. У културном свету талијонско начело сахрањено је; извршиоц се не кажњава за свако објективно проузроковано дело већ само за оно кога је био, или је могао бити, свесан. Ко случајно, без икакве субјективне кривње, оствари зло дело, не може се по правилу никад казнити. Према томе где нема свести о противправности дела, не може бити ни оправдане освете. Иначе би требало кажњавати и децу, и луде, и животиње, јер сви могу проузроковати зло дело.

По релативним теоријама циљ казне је: застрашавање и поправљање. Теорија генералне превенције каже: угрожење казном и извршење казне има да застраши заједницу. Да би заједницу угрожење казном могло застрашити, услов је да се за исто зна; слетствено, да би се овај циљ могао постићи, мора се знати чак и за кажњивост дела, јер само знање противправности недовољно је. Извршење казне може застрашити само оног ко то сазна и само у погледу тога дела.

Теорија специјалне превенције каже: циљ извршења казне је да се застраши извршиоц. Заstraшење извршењем казне може се постићи само онда ако је у питању исто дело.

Логична конзеквенција ове теорије била би да онај кога извршење казне није застрашило не може бити кажњив.

До истих резултата доводи и теорија поправљања. Поправља се онај ко је зао. Онај који је несвесно повредио правну норму није зао; према томе њега не треба ни поправљати. У интересу је друштва да се развија свест о правним дужностима, како би се исте што мање повређивале. Али ово се учи не у затвору већ у школи, у васпитним установама у опште.

Закључак: Са гледишта правног основа казне и њеног циља неоправдано је кажњавати онога ко није свесан противправности свога дела.

VIII.

Под IV. наведени политичко правни разлози редактора пројекта 1910 против извниљивости правне заблуде, нису довољно убедљиви а ево због чега.

Прво, нормалан човек редовно ће знати шта је правно допуштено а шта није. Стога ће му, у огромном броју случајева, бити немогућно доказати своје незнање. Ово у толико више што сваки човек има могућности да се на неки начин више или мање обавести о правним прописима. Његова индивидуална савест често ће га, у искушењима, уздржати од извршења дела; даље, његово занимање и средина у којој живи прошириће круг његовог правног сазнања.

Друго, незнање закона треба доказати. Доказивати незнање закона значи доказивати један психички процес. А доказивати постојање одн. непостојање извесног психичког процеса тешко је. Подвлаче се потешкоће које би се наметнуле судији кад би он морао испитивати да ли постоји код извршиоца свест о противправности или не. Оне постоје. Али нови казни. поступак усвојио је принцип слободног судијског убеђења, и самим тиме велики део потешкоћа отклоњен је. С друге стране, судија сваки дан испитује разне психичке процесе: намеру, свест, могућност свести и сл., па данас ником не пада на ум да због тих потешкоћа брани пресумпцију кривње. Најзад, често се догађа да се оптужени ослободи због тога што му се умишљај или нехат није могао да докаже. Међу тима извуче се, очигледно, и по који истински кривац. Ово је исто толика штета као и кад би извршиоца дела, који је знао закон успео да убеди судију да га није знао и био, на основу тога, ослобођен. Ни мања ни виша. Осећај правичности у оба случаја једнако се буну.

Треће, знање о противправности дела постоји не само онда кад је у то извршиоца био уверен већ и онда кад је он разложно могао сумњати да она не постоји. Овим је омогућено да се извршиоца казни за условно умишљено и за нехатно к. дело.

Четврто, велики део извршиоца к. дела, на основу § 22 к. з., биће оглашени за неурачунљиве. Број урачунљивих извршиоца, није велик. Ризик од злих дела неурачунљивих извршиоца друштво мора фатално да сноси. Урачунљиви извршиоци по правилу извршују дела појединачно. Сигурност правног поретка не заснива се на свести појединаца већ заједнице. А правна свест појединца, у консолидованим државама, као што С. Франк, Кривични..., с. 24, умесно подвлачи ову социолошку истину, разликује се врло мало од свести заједнице која треба да дође до изражаја у закону.

Закључак : политичко правни разлози не противе се усвајању извинљивости правне заблуде и у погледу прописа кривичног закона.

Пошто су изложени најважнији начелни разлози из којих произилази да појам умишљаја, поред психолошког елемента, обухвата и нормативни елемент, потребно је да се у следећим редовима, пре но што пређемо на излагање појединих законских прописа о заблуди, рече која реч о елементима бића к. дела у опште.

IX.

Свако к. дело састоји се из извесног броја елемената. Скуп свих ових елемената сачињава биће к. дела. За умишљено извршење к. дела потребна је свест о тим елементима и воља да се предузме радња која остварује биће к. дела, састављено из тих елемената. Одређујући појам заблуде, рекли смо да је она неподударна садржаја свести са извесном правно релевантном чињеницом. Правно релевантне чињенице су материјал од кога законодавац конструише биће к. дела, другим речима оне су елементи к. дела. Законодавац одлучује од којих ће се елемената направити биће к. дела.

Важно је да се напомене да свако к. дело мора садржавати у себи т. зв. опште елементе, т. ј. елементе својствене свим к. делима. Ови елементи сачињавају опште биће к. дела. Кад се овом општем бићу додају посебна обележја, којима се одликују разна крив. дела, долази се до појма појединих кривичних дела. Рашчлањујући опште биће к. дела, кривично правна наука нашла је у њему ова четири елемента: љутску радњу, противправност, кривњу и сходност бића к. дела. По *Liszt-Schmidt*, оп. с., 147, кривино дело је бићу сходна (казном угрожена) противправна, сакривљена радња. У овако схваћеном појму к. дела испољава се његова субјективна — психичка — и објективна — физичка — страна. Љутска радња је фактор који спаја обе стране к. дела, који ствара одређени однос између извршиоца и кривичног дела. Ово је само једно од многобројних схватања појма к. дела. (В.: о овоме опширна и кри-

тична излагања Живановићева, Основни проблеми..., с. 51—114).

Речено је да умишљај претпоставља знање законског бића к. дела и хотење радње којом се то — биће к. дела — остварује. Недостајање овог знања и хотења, сасвим, логично искључује умишљај. Због тога наука о заблуди није ништа друго — како умесно примећује R. Frank, ор. с., с. 193, — до наука о умишљају посматрана са негативног гледишта. Стога би се могло поставити питање; да ли је поред јасне законске дефиниције умишљаја, потребно доносити и посебне одредбе о заблуди. Законодавац је, по нашем мишљењу, оправдано стао на гледиште да јест. Јер законски прописи о умишљају и заблуди, у односу према досадашњим покрајинским законима, унели су извесне новине. Због тога није искључена могућност, бар за прво време док се пракса у овој материји не уједнообрази, неједнаке и несигурне примене односних законских прописа. У жељи да то спречи, наш законодавац је, колико нам је познато, опширније и детаљније него иједан страни законодавац регулисао питање заблуде.

Са практичног гледишта није учињена никаква грешка што је законодавац донео одредбу у § 19. к. з. Јер, ма да се овде, с обзиром на природу, разликује правна заблуда од стварне, оне су ипак у погледу свог дејства потпуно изједначене: обе искључују умишљај. Погрешка је учињена међутим у § 21 к. з. што је прописано да „незнање и неправилно схватање овога кривичног закона никог не извињава...“ Свест о противправности, са гледишта науке о кривњи које је изложено, јесте елеменат — битно обележје — бића к. дела; према томе, где нема свести о томе обележју не може бити ни умишљаја. Када законодавац, у § 19. к. з., третира и „битно обележје кривичног дела правне природе“ као разлог који искључује умишљај, било је логично да исто правно дејство призна и заблуди о противправности извесног к. дела. Ово се у толико више наметало као логична нужност што је напросто непојмљиво у чему се разликује заблуда о битном обележју правне природе из § 19 од заблуде о противправности из § 21 к. з.

Из дефиниције заблуде дате под I и дефиниције умишљаја дате под II произилазе, у погледу дејства заблуде, следеће начелне поставке.

1. Заблуда о битном обележју бића кривичног дела увек искључује умишљај. Ко запали своју или туђу кућу, не знајући да се у њој налази извесно лице, није умишљени извршиоц дела из § 188 к. з.; ко убије човека, мислећи да је животиња, није кажњив за умишљено убиство из § 167 т. 1; ко изврши обљубу над женским лицем испод 14 година, за које је био уверен да има 16 година, не може бити кажњен за дело из § 273 к. з.; ко купи покретну ствар, за коју није знао да је прибављена кривичним делом, није умишљајни извршиоц дела из

§ 333 к. з. У свим наведеним случајевима заблуда извршиочева односи се на битно обележје пом. бића к. дела; према томе, нема умишљеног извршења односних к. дела. У трећем случају нема у опште кривичног дела, пошто не постоји изречан законски пропис, у см. § 18 к. з., да се и нехатно извршење овог дела кажњава.

2. Заблуда о битним обележјима бића к. дела правне природе искључује умишљај. Ко изврши обљубу над својом сродницом у правој линији или сродницом у побочној линији по крви до другог степена, ако није знао за однос тога сродства, не може бити кажњен за дело из § 284 ст. 1 и 2. Ко мисли да је његов пређашњи брак пуноважно разведен, ако ступи у нов брак, не може бити кажњен за дело бигамије из § 290 к. з. — Ко не зна да отвара туђе писмо, не може бити кажњен за дело повреде туђих тајни из § 251 к. з. Ко не зна да је лице, које хоће да склони митом на незаконито дело, државни службеник или које друго лице поменуто у § 133 к. з., није подмичивач из пом. параграфа.

„Сродство”, постојање „првашњег брака”, „туђа” ствар, „државни службеник”, битна су обележја бића к. дела. Са свим оправдано, закон у § 19 изједначује заблуду о овим обележјима к. дела, у погледу њеног дејства, са заблудом о битним обележјима к. дела стварне природе. Резултат до кога доводе прописи к. закона исти је који произилази и из сватања о заблуди изложеног под I. За појам заблуде равнодушно је дали се она односи на стварне околности — појаве спољашњег света — или на извесне правне односе, својства. Јер и ове стварне околности, на земљишту к. права, имају значаја само онда кад су унете у одређене правне појмове.

3. Заблуда о околностима које би — када би постојале — отстрањивале противправност дела, искључује умишљај. Целат који обеси мислећи да веша лице осуђено извршном пресудом на смрт не може бити кажњен за умишљено извршење лишења живота из § 167. А који на улици ишамара непристојног дечка, мислећи да је то његово дете, није кажњив за дело увреде из § 297 к. з. Б. који, мислећи да се налази у нужној одбрани, убије тобожњег нападача није умишљени извршилац дела убиства. Ц. који, мислећи да се налази у стању нужде, уништи туђу ствар није кажњив за дело из § 365 к. з.

Вешање извршном пресудом на смрт осуђеног лица за целата је законска дужност; убијање човека у нужној одбрани, ако су испуњени сви услови из § 25 к. з., некажњиво дело; уништење туђе ствари, ако су испуњени услови из 25 к. з., некажњиво је: отац има право на дисциплинско кажњавање свога детета.

Прописи к. закона из § 20 којима се регулишу наведени случајеви озакоњени су, очигледно, под утицајем немачке науке, специјално теорије R. F r a n k - а.

По R. F r a n k - у, оп. с., 187—188, противправност није позитивно обележје бића к. дела али њен недостатак јесте негативно (обележје). Другим речима, извршилац дела не мора бити свесан противправности свога дела али мора бити свесан непостојања негативних стварних околности, околности које би — кад би постојале — отстраниле противправност дела. На овај начин свест о непостојању пом. негативних околности улази у појам умишљаја. Тако, по овој теорији, ко није био свесан да постоји нужна одбрана, ако у овој заблуди убије тобожњег нападача, није умишљајни извршилац дела убиства. Ову F r a n k -ову теорију примили су, између осталих и Liszt-Schmidt, оп. с. с. 249—251.

K o h l r a u s c h, у својој оштроумној расправи Irrtum..., с. 59—72, дао је најјаче разлоге противу ове теорије. У ствари, свест о противправности или је обележје бића к. дела или није; прими ли се друга алтернатива — да није — онда је логички немогућно да је њено недостајање негативно обележје. Али најјачи аргуменат против ове теорије јесте њена практична бескорисност. Повлачећи закључак из својих принципијелних поставки, R. F r a n k каже: умишљај је искључен када извршиоц у заблуди држи да постоји околност, чије би стварно постојање искључило умишљај. До истог резултата доводи и правилно развијена наука о умишљају и заблуди и без теорије свести о непостојању негативних околности.

Сасвим је разумљиво да ће А који мисли да је овлашћен да употреби нужну одбрану и против будућег нападача бити кажњен, ако у тој заблуди убије човека. Исто тако је разумљиво да А неће бити кажњен за умишљено убиство ако, мислећи да се налази у нужној одбрани, убије човека. У првом случају А ће бити кажњен за то што, на основу изоловане одредбе § 21 к. з., незнање или неправилно схватање к. закона не измињава; у другом случају, А неће бити кажњен за умишљено извршење убиства из простог разлога што је био у заблуди о једној правно релевантној чињеници — противправном нападу. И кад не би било одредбе из § 20 к. з., наведени случајеви решавали би се, на осн. §§ 16 и 19 к. з., у смислу одредбе из § 20 к. з. Према томе Frank-ова теорија свести о непостојању негативних околности, коју је закон примио, не даје никакве стварне користи.

4. Заблуда о небитним обележјима бића к. дела никад не искључује умишљај. Невитна обележја бића к. дела могу бити различита и могу се односити:

а) на својства, вредност или припадност ствари која је објект к. дела. — Ко украде јеванђеље, мислећи да краде свежањ банкнота; ко украде десетодинарку, мислећи да краде хиљадинарку; ко украде Б-ову ствар, мислећи да краде Г-еову ствар, — увек је умишљени извршиоц дела крађе из § 314 к. з. Својство, вредност и припадност ствари одређеном лицу нису

битна обележја бића к. дела крађе; према томе и заблуда о њима не искључује умишљај;

б) на име, припадност или на особине лица које је објект к. дела, изузевши случајева где то закон изречно предвиђа. Ко убије Б-еа, уверен да убија Ц-еа; ко убије Г-еа, мислећи да је Г трговац, комунист, католик и т. д.; ко убије Б-еа, мислећи да убија омраженог Б-еа, умишљени је извршиоц дела из § 167. Име, припадност одређеној социјалној групи, вероисповести или мржња према убијеном лицу нису битна обележја бића к. дела убиства; према томе заблуда о томе не искључује умишљај;

в) на побуде због којих се извесно дело извршује или на начин на који радња извршиоцева дејствује, изузев изречних случајева у закону. Ко изврши разбојство над којим лицем, мислећи да ово има бар милијон динара код себе а нађе код њега само један динар, умишљени је извршиоц дела из § 326. Ко другога лиши живота тровањем, знајући да је отров подобно сретство за проузроковње смрти, умишљени је извршиоц дела из § 167 т. 2, без обзира на то да ли је смрт наступила одмах — како је он претпостављао и желео — или после дужег времена.

г) на кажњивост, нарочите услове кажњивости или субјективне претпоставке кажњивости. Ко у туђи стан продре противу воље домаћинове, знајући да је то правно недопуштено, умишљајни је извршиоц дела из § 250 к. з., без обзира на то што је био уверен да дело није кажњиво. Ко повреди туђу тајну писма умишљајни је извршиоц дела из § 251 к. з., ма да је мислио да се дело гони по званичној дужности или по приватној тужби. Ко убије шефа државе, држећи да је потпуно неурачунљив, умишљени је извршиоц дела из § 91 к. з.

д) на супсумирање крив. дела под одговарајући законски пропис. Извршиоц дела из § 273 к. з. умишљени је извршиоц тога дела, ма да је мислио да извршује дело из § 269 к. з. Извршиоц дела не мора знати коме се кривично правном пропису његово дело противи, јер, за његову крив. одговорност, сасвим је довољно ако је знао или је могао знати да се оно сукобљава ма са којом било правном нормом.

ђ) на начин каузалног тока при извршењу дела, у колико то законом није нарочито одређено, на пр. тровање. Ко замане мотком на Б-еа, у намери да му разбије главу, а Б, да би избегао ударац, тргне главу у страну и удари њоме о дрво поред кога је случајно стајао, услед чега изгуби око, — умишљени је извршиоц дела из § 178 т. 3. к. з.

5) Заблуда која се односи на околности које дело чине тежим, квалификованим, искључује умишљај у погледу квалификованог дела. Ко убије шефа државе, погрешно држећи да убија друго лице, неће бити кажњен за дело из § 91 к. з. већ за дело из § 167 к. з. Овакво решење логична је конзеквенција одредбе

о заблуди из § 19 к. з., јер својство шефа државе једно је од битних обележја бића к. дела из § 91 к. з. Према томе ко није свесан тога обележја, не може бити ни умишљени извршиоц дела из § 91 к. з. Аналогно се имају решавати и случајеви заблуде о околностима које казну повисују. Васпитачу који изврши обљубу над својом 13-годишњом васпитаницом, знајући да она нема 14 година али не знајући да је она његова васпитаница, не може се поштрити казна из § 273 к. з. због идеалног стицаја к. дела из § 273 и § 275 к. з.

6. Заблуда која се односи на ублажавајуће околности има за последицу, по правилу, примењивање блаже казне. А који убије Б-еа, погрешно мислећи да је то Б. изречно и озбиљно захтевао, биће кажњен по § 168 а не по § 167 к. з. Мати која за време порођаја или непосредно иза порођаја...лиши живота своје брачно дете, мислећи да је дете ванбрачно, биће кажњена затвором а не строгим затвором — § 170 к. з. Иста би солудија била, по нашем мишљењу, и кад би мати за време порођаја...лишила живота своје ванбрачно дете, мислећи да је ово брачно, јер начело је крив. закона да нико не може бити за више одговоран но што је учинио.

7. По изложеним начелним поставкама имају се решавати и случајеви т. зв. „error in objecto” и „aberatio ictus”.

а) „Error in objecto” постоји када извршиоц повреди извесно правно добро заменивши га са другим правним добром. Н. пр.: А убије Б-еа, погрешно држећи да убија Ц-еа. А ће одговарати за умишљено убиство Б-еа, јер живот Б-еа је правно добро истог рода кога и живот Ц-еа, и јер А није смео убити ни Ц-еа. Ако је по среди замена разнородних правних добара, на пр. живота људског са животињом, треба према сваком конкретном случају оценити да ли извршено крив. дело уопште постоји, у овом случају: да ли постоји штећење туђе ствари.

б) „Aberatio ictus” постоји када извршиоц, независно од своје воље, повреди не оно правно добро противу кога је радио већ неко друго. А хоће да убије Б-еа; услед извесних спољашњих околности хитац погоди не Б-еа већ Ц-еа који је био поред Б-еа. Овде стоји, у погледу Б-еа, покушај убиства а у погледу Ц-еа нехатно лишење живота. У највећем броју оваквих случајева радиће се о стицају крив. дела: покушаја и извршеног крив. дела, али не увек. Јер извршено крив. дело може бити теже или лакше сакривљено — или случајно — условно умишљено, нехатно или уопште несакривљено. Ова последња могућност биће честа нарочито онда кад се ради о разнородним правним добрима. А пуца на Б-еа; хитац оде превисоко и погоди мотор авиона који је туда случајно налетео. Покварени мотор проузрокује пад авиона услед чега се овај оштети. У овом и сличним случајевима тешко би се А могао учинити одговорним и за оштећење туђе ствари.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

8. Треба додати да нема крив. дела, ако к. закон није про- писао казну за дело извршиочево, макар овај и мислио да је учинио кажњиво дело. Ко изврши обљубу над својим женским сродником из трећег степена побочне линије, није кажњив, па макар он био уверен да је извршио крив. дело из § 284 к. з. Ко пред приватним лицем под заклетвом лажно искаже, на пр. А се криво закуне да Б-еу ништа не дугује, није кажњив за дело кривоклетства, ма да је био уверен да је извршио крив. дело из § 144 к. з. или из § 148 к. з. Ово су т. зв. уображена к. дела која су некажњива.

Будимир Плакаловић, судија трг. суда

ГАРАНТНО ПИСМО У ТЕОРИЈИ И ПРАКСИ

Гарантно писмо није ништа друго, до једно писмо из трговачке кореспонденције, у коме се извесно лице обавезује, да ће платити дуг, или извршити неко чињење или нечињење, ако то, и у колико то, главни дужник, о року учинити не би могао. Дакле, гарантно писмо је исправа, о закљученом уговору о јемству, у ужем смислу § 829. г. з. Гарантним писмом се обезбеђује, гарантује извршење неке тражбине, те је отуда, свакако и добило своје име. Из тога изилази, да гарантно писмо, без тражбине која се њоме обезбеђује, дакле, само за себе, не прставља и није ништа. Према томе, обавеза издаваоца гарантног писма (јемца), акцесорне је природе, пошто она зависи од постојања обавезе главног дужника, за кога је гарант узео на себе обавезу јемства. Обавеза јемца је такве природе, да се не може одвојити од обавезе главног дужника и сматрати је као неки самостални правни посао. Када би ово постојање било могућно онда обавеза, коју на себе узима издавалац гарантног писма, не би било јемство у правом смислу речи.

О природи гарантног писма, које је у великој употреби у банкарском и трговачком саобраћају и код нас, постоје у теорији и у пракси разна схватања. Суштину целе ствари чини то, да ли је гарантно писмо самостална обавеза њеног издаваоца, независна од обвезе главног дужника, за чији се дуг гарантује, или је то једно обично јемство из општег грађанског законика као што смо ми напред тврдили. Од тога ће зависити и решење питања, да ли издавалац гарантног писма има права приговора претходне тужбе (*beneficium excussionis s. ordinis*). Јер ако се узме, да је гарантно писмо једна самостална обавеза, онда приговор претходне тужбе не би се могао истицати, и обратно томе, ако би се узело да је гарантно писмо само доказ о једном обичном јемству, у ужем смислу, онда би истицање приговора претходне тужбе, добило своју најширу и најпотпунију примену. Истакнута питања постављају се зато што наш трговачки законик, о гарантном писму, као специјалном трговачком послу не говори ништа. А поред тога, у истом није предвиђено ни то, како ће се и на који начин попуњавати празнине, појављене у трговачком законнику. А да је ћутање трг. законика, у погледу гарантног писма, једна празнина, с обзиром на распрострањеност истог, о томе не може бити сумње.

Већ ово што смо до сада изложили, показује колико ова питања имају велику и теоријску и практичну вредност јер у једном даном случају, врло је важна ствар да са свим одређено знамо на шта све имамо права, а на што не. Конкретно да ли имамо права приговора претходне тужбе, код гарантног писма изданог у трговачком одн. банкарском саобраћају или не? Следећим редовима покушаћемо да дамо одговор на постављена питања, који ће бити супротан досадањим решењима овога питања, у теорији и пракси.

*

**

Бавећи се овим питањем Др. Драг. Аранђеловић проф. Универзитета, у чланку „Г а р а н т н а п и с м а“¹⁾ тврди да постоји трговачки обичај, „да банке редовно испуњавају обавезе своје из гарантних писама на просту презентацију писма, не чекајући, дакле, да буде прво главни дужник тужен, другим речима, сматра се у банкарском саобраћају као обичајна норма, да се банке одричу права на приговор претходне тужбе код гарантних писама“. После овога, он мисли, као и Спасоје Радојчић,²⁾ „да суд треба при пресуђењу трговачких послова, који долазе у област трговачког права, да се прво обазре на пропис трговачког законика, па онда на трговачке обичаје, па тек онда на пропис грађанског законика“. Из овога, даље, изводи закључак, да издавалац гарантног писма (банка), нема права приговора претходне тужбе, дакле сматра да је гарантно писмо издано од банке, једна самостална обавеза, независна од обавезе главног дужника.

Нама се чини да изложена тврђења Др. Аранђеловића нису тачна.

Пре свега, ако нека банка, издавалац гарантног писма, не употреби своје право приговора претходне тужбе, више је него ли сигурно, да је то она учинила, ни због чега другог, него због тога што јој је познато, да је дужник, за кога је гарантовала, постао инсолвентан и тако дошао у немогућност плаћања. О некој обичајној норми, о неком трговачком обичају, не може, то је наше дубоко уверење, бити на речи. Време када су се стварали трговачки обичаји, давно је прошло, а даље за формирање обичаја, као једне правне норме потребан је дужи период времена, управо толико дуг, да су и неколике деценије кратке за то формирање. Откуда, да је се онда могло формирати код нас, за свега неколике послератне године, овај трговачки обичај? (Чланак о коме је реч писан је 1922. год.)

Када се говори о трговачким обичајима код нас, треба бити више него ли обазрив. Јер какви би били ти обичаји, код земљорадничког народа, као што је наш, без трговачких центара,

¹⁾ „Архив за правне и друштвене науке“ књига V. бр. 5.

²⁾ „Основи Трговачког Права (друго издање) стр. 10.

без икакве традиције у трговини? На своје трговачке обичаје, могу бити горди Ђенова, Венеција, Марсељ, Лион, Хамбург и др., али ми, — ми никако не. Јер ако се бацимо за неколико деценија уназад, ми ћемо доћи до горког сазнања, да су наши трговци водили трговину најпримитивнијег облика, служећи се рабошем, јер су често били неписмени, или толико писмени да воде свој „тефтер“ вересије.

Трговачки обичаји су стварани у доба када је трговина била у своме најснажнијем полету, и то у појединим трговачким центрима Италије, у градовима, који су иначе, и били у управи, најмоћнијег друштвеног реда, трговаца. Прописи цивилног и канонског права били су за трговину и сувише формалистички, те је се она од њих морала еманциповати и створити, своје засебне прописе. Ти и тако створени трговачки обичаји, учинили су снажан утицај на доцније писане трговачке законе, и то у толикој мери, да су многи само преписани у исте.

Данас у доба писаних закона, у доба трговачких конвенција у међународној трговини, обичаји су изгубили сваки значај. О њима може бити говора само, као о извору трговачког права са историјске тачке гледишта. Или, у најбољем случају, оставити их, да се њима попуњавају, као и до сада, празнине писаних закона (§ 10. грађ. зак.).

Но, и противно нашем тврђењу, да и допустимо да постоји трговачки обичај, да се банке одричу, код гарантних писама, проговара преходне тужбе, ми ћемо наићи на једну другу тешкоћу. На име:

Наш трговачки законик не говори, како се имају попуњавати његове празнине. Грађански законик у § 10. каже да се празнине грађ. законика имају попуњавати „опште познатим обичајима“. Поставља се питање шта је, у попуњавању празнина трг. законика важније, грађански законик или трговачки обичај? Због историјске вредности трговачких обичаја, због њиховог некадашњег огромног преимућства и моћи над писаним законима, многи писци, па и Др. Аранђеловић и Сп. Радјчић, дају првенство трговачким обичајима, над писаним грађанским закоником. Па, шта више, изгледа, да ће то бити санкционисано и у пројекту новог трг. законика, који се у овом питању, угледа на италијански трг. законик, где се моћни утицај трговачких обичаја још није потпуно изгубио.

У недостатку изричних законских прописа, најлогичније је истакнуто питање решити, полазећи од ове, сигурне и логичне поставке. На име, поћи од тога, да је грађански законик, главна основа цлокупног приватног права и да су његове одредбе, добрим делом, општег карактера. У односу према њему, трговачки законик се појављује, као *lex specialis*, као закон који важи за ограничени ред људи, дакле, као изузетан (*exsertio p e l*). Па, када тако ствари стоје, онда ништа није логичније него празнине тога изузетног, специјалног трг. законика, попу-

нити прописима општег грађанског законика, ако их има, па тек ако ових нема, за попуњавање празнина, послужити се трговачким обичајима. Дакле, трговачки законик, грађански законик, па на послетку трговачки обичаји. Овакво решење је најбоље и по томе, што су сви обичаји, па и трговачки, често неодређени, нејасни и разнолики; затим морају се доказивати да постоје, да су општи и да су познати странкама. Све то чини, да обичаји заостају, далеко, од одређених и јасних одредаба грађанског законика и могу се примењивати само у недостатку ових, или ако постоје, али нису јасни, обичаји нам могу послужити, као интерпретативно средство. Па ипак, трговачке обичаје, као најнепосреднију творевину самог живота и његових потреба, када су добри, треба уносити у писане законе, да би се тиме избегле неодређености, произвољности и друге тешкоће о којима је већ говорено.

Враћајући се нашој теми, налазимо да када би се узело, да банке, као издаваоци гарантног писма, имају права приговора претходне тужбе, онда би то значило да су оне, само једним обичајем у нашем случају и сувише спорним, бачене у сасвим неповољнији положај, од осталих грађана, што би се могло учинити само законом. Значи, да би обичаји могли пољуљати и поколебати стари принцип једнакости грађана, пред законима. Нама се чини да би таква ситуација, не само била немогућна, него и недозвољена.

Француски трг. законик, исто као и наш, не говори ништа о томе како ће се попуњавати његове празнине, у опште. Дакле, у том погледу не постоји један општи пропис. Али, ако не постоји општи пропис, о томе, постоје посебни прописи. Тако art. 18. code de commerce наређује, да се у погледу уговора о ортаклуку, примењују прописи општег code civil-a. Овај случај наводимо, не као једини, већ као примера ради. Француски писци E. Thaller³⁾ и Lyon-Caen et Renault⁴⁾ сматрају, да овај пример, који смо навели не треба тумачити рестриктивно, већ треба узети да тиме није постављено опште правило, како се имају попуњавати празнине трг. законика. Али када се у погледу трговачког ортаклука, као што смо навели, имају применити одредбе грађанског законика, онда не постоји никакав разлог, да се и све остале празнине, које се појаве, не попуне на исти начин. Дакле, опште правило није постављено, али га они из овога изводе.

* *

*

Пракса Касационог Суда, у овом питању није била стална, Према саопштењу г. Рад. Милаћевића адв.⁵⁾ Касациони Суд

³⁾ Traité élémentaire de droit commercial (1925) page 44.

⁴⁾ Manuel de droit commercial (1924) page 14.

⁵⁾ „Архив за правне и друштвене науке“ књига V. бр. 2.

је оснажио једно решење Шабачког Првостепеног Суда, у коме је гарантно писмо издано од банке, сматрано као обично јемство, из општег грађанског законика, и тужилац одбијен од траженог обезбеђења, зато што тужилац није доказао немогућност наплате од главног дужника § 829. г. з.), а поред тога и зато што гарантно писмо није могло бити доказ о постојању обавезе главног дужника, коме се обезбеђење тражи. Ова одлука по нашем схватању је сасвим правилна.

Али најновија пракса К. С. одустала је од ранијег гледишта и сада сматра гарантно писмо, издано од банке, за самосталну обавезу, и на основу њега одобрава обезбеђења. Ништећи решења нижих судова К. С. у својим примедбама позивао се на тач. 5. §. 17. зак. о устројству трг. суда. У жељи да ствар постави на своје право место, Београдски Трг. Суд, одбијајући тужиоца од траженог обезбеђења, у своме решењу бр. 75066. од 1. новембра 1930. год. поред осталог навео је и ово :

„То пак што је гарантно писмо издано од банке, има вредности само у толико што се оно сматра, као такво, за банкарску операцију, а та чињеница има утицај само у толико, што је за решавање по истом надлежан Трговачки Суд §. 17. тач. 5. зак. о устројству трг. суда, и преко тога ништа више. Дакле, из чињенице, да је ово гарантно писмо банкарска операција, не може се, али ни у ком случају, извести закључак да је ово нека самостална обвеза, независна од главне обавезе за коју се јемчи, а ово с тога што о томе трговачки законик, нити ма који други специјални закон, не говори ништа, те се имају применити одредбе грађ. законика о јемству, што је овде учињено. Оваква врста јемства није према изложеном, изузета од општих правила о јемству, јер да је то учињено, онда би морали постојати законски прописи, који би изрично одређивали садржај и природу оваквог јемства, по коме би се исто могло разликовати од општег јемства из грађ. законика.“

Касациони Суд примедбама свога III. одељења бр. 15774 од 1. дец. 1930. год. поништио је ово решење и поред осталог текстуално каже ово :

„Разлог суда да се ова обавеза има да сматра као грађанско јемство не стоји, јер је ово гарантно писмо самостална обавеза банчина, потпуно одвојено од обавезе дужника Жака Булиа, и као таква наступа од момента неиспуњења услова загарантованих у издатом писмену, без обзира на то, да ли се поверилац за своје потраживање овим писмом могао или не после протека рокова да наплати од свог дужника. Према томе нема места ни примени §. 829. грађ. зак.“

Да је неки нижи суд донео решење или пресуду без материјалних законских прописа, као што је ова одлука К. С. то би од виших судова, нема сумње, било поништено. И доиста право би и било, јер судови су позвани да примењују законе и због тога њихове одлуке морају бити засноване на закон-

ским прописима. Судовима се не сме допустити да они мимо, већ постојећих законских одредаба, доносе одлуке супротне овима, па ма те одредбе биле застареле и ма колико да не одговарају приликама. Судови не само да не могу, него и не смеју да воде правну политику, јер то је право законодавне власти. Дакле, мада за развијени банкарски саобраћај, нису баш тако подесне одредбе о јемству из грађ. законика из 1844, ипак оне се морају применити, по оном старом правилу *dura lex sed lex*. Али зато странке имају пуно средстава на располагању да ове законске тешкоће, ако су оне доиста такве, избегну обвезујући се као садужници, дајући јемство у виду меничног јемства, одричући се унапред приговора предходне тужбе и т. д.

Важно је напоменути још и то да ова одлука К. С. није могла бити донета ни по обичајној норми, зато што обичајна правила баш и кад би постојала, могу бити примењивана само у контрадикторном поступку, а никако по сумарном поступку, какав је поступак код стављања обезбеђења (забране и прибелешке). Ово зато што суд није дужан да познаје правне обичаје, већ њихово постојање странке морају доказивати.

* *
*

Мислимо да смо за наше тврђење, да гарантно писмо издано у трговачком т. ј. банкарском саобраћају, нема никакву привилегију самосталности, навели доста аргумената. После свега јасно је, да гарантно писмо издано од банке, трговца, занатлије и земљорадника има, *de lege lata* исти карактер, карактер јемства из општег грађанског законика.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

НЕКОЛИКО ПИСМЕНИХ ДОКУМЕНАТА ИЗ ПРАВНОГ ЖИВОТА НАШЕГА НАРОДА ПОД ТУРЦИМА

Новица Шаулић, адвокат

Велики део наше народне прошлости, чуван у писменима и записима из старих времена, пропадао је из дана у дан. Једно због тешких прилика, сталних завојевања, насиља непријатељског, несигурности имовне и правне кроз векове, а и због несвесности значаја вредности тих писмених докумената и записа, и недовољне писмености у народу, — уништавани су значајни оригинални документи наше прошлости, живота, историје, правног схватања, обичаја, појимања у свима односима и приликама, међусобно и са непријатељем. Велики део наше народне прошлости остао је упропашћењем ових писмена и јединих сведочанстава живота и историје народне, неосветљен и ако не увек и потпуно непознат. Кроз векове уништавало се писмена и записи сваке врсте, који су чували прошлост и у којима је често и једино било сачувано и остало трага о ономе што је било. Поред народнога предања које се преносило живом речју, причом и песмом, писмени записи свих врста, а поред њих добрим делом и они о правним односима и животу нашег народа под Турцима, уништавани су у свима приликама и у сваком случају доживљавали судбиничу пропадања.

На жалост још и до наших дана мали број овако сачуваних, не уме да се цени и очува. Иде се трагом ранијег уништавања, јер се не зна колико имају ови мали и неугледни записи великог значаја и вредности. Само поједине породице имале су у својим ризницама и скривеним оставама на десетине, а понекад и стотине старих писама, тескера, пресуда, потврда, признаница, светенција, уговора итд. Дobar део ових докумената био је на народном језику. Баш та писмена најмање су се сачувала, из појмљивих разлога. Имамо и до данас очуваних код нашег народа писмена на турскоме језику и др. које су издавале власти за поједине случајеве и потребе живота. Турске архиве које су за нас скривене тајне, сигурно су чувале једно неочењено и велико благо за нашу историју и прошлост.

Ми смо уверени да и у појединим породицама и поред свега онога што је ишло на руку уништавању писмене и усмене тра-

диције живота и народне историје, има и до данас још очува-них драгоцених докумената ове врсте.

Нама за то даје повода да верујемо, више случајева оваквих на које смо наишли. Само у познатој породици Борисављевића из Буковика и Нове Вароши, у ранијем Староме Влаху, очувано је од велике породичне писмене заоставштине око 200 овакових докумената, од којих само 17 на народном језику, а све остало на језику тадашњих господара, Турака. Породица Борисављевића сачињавала је једну од највећих задруга тога краја. Доселили су се, по причању њихових старих, пре 1690 године, из села Бериславаца, из Зете. У овој породици, тако у гледној, задружној, чувано је поред породичнога предања, и у рукописима тројице угледних чланова ове породице, Алексе Борисављевића из Прибоја, Милана Борисављевића из Нове Вароши, и Касационог судије поч. Косте Борисављевића, — још и велики број писмених докумената. Тако исто и Јово, стац мога пријатеља Светомира Борисављевића адвоката из Нове Вароши, оставио је од породичних записа о својим претцима, што се све налази код Светомира, који чува и ових око 200 записа и осталих докумената из богате ризнице Борисављевића, једино што је претекло. Он ми је показао велики број ових писмена, од којих већина на турском језику и у преводу, и дао ми да један део од истих препишем и објавим, на чему му овим путем пријатељски захваљујем.

Радовао бих се а то је изрична жеља и мога пријатеља, да се и остала ова писма очувају од пропасти и објаве и у оригиналу и у преводу. Доносећи један део од ових докумената из правног живота овим поводом чиним апел и мећем на срце, као свету дужност свима, да се очувани још мали број свих писама, код нашега народа у свима крајевима, прибере и очува од пропасти, објављивањем. Ми нажалост немамо за све то нарочито уређене часописе, нити личности које се нарочито томе посветише. Али у толико је још светија дужност свих свесних људи да то приме као своју дужност, а свих наших сталних и повремених часописа, публикација, новина, годишњака, да изађу на сусрет објављивању оваквих ствари. Нека се очувају у писменима сачуване мрвице прошлости, правног живота и народне историје, кад је немилосрдни зуб времена, пламен, и сама несвесност ништила богате породичне и народне рукописне ризнице.

Објављујем ових двадесет и шест *Писмена*, од којих су двадесет и три о правним односима и из правног живота нашег народа под Турцима, а два (9 и 10), реквизиција хране за турску војску при пролазу за Босанску крајину; 13., управо половина су превод са турскога, а друга половина од 14. до 26. на нашем језику.

1.

Наследници одричу се права накнаде крви и спорова

1140 Ел Хаџи Ибрахим кадија старога Влаха, Мухур Ибрахим Мемчо, становник села Вучића, постојећег у срезу Старом Влаху, прије овог времена убијеног Радојицу (Родче) сина Павловог, наследници Ченадина кћи Вукосавова и Неда кћер Милојева и Мојсил син Павлов, пред Шеријатским судом у присуству становника истога села, Тодора сина Јоксимова, Ђура сина Станова и Алемпија сина Недељкова и Јефта сина Ковачева и Михаила сина Милошева и осталих становника поменутог села, због којих се ово пише, — признадоше и изјавише: умореног поменутог Радојицу у подне са једном великом пушком с десне стране испод пупка, брат му Лука, син Павлов, по имену хришћанин ударио је и ранио га и усмртио, што је утврђено и од наведеног становника поменутих хришћана. Немамо никаква непријатељства, спора нити тражења и поменутог убијеног Радојице, односно накнаде крви и свих осталих спорова, поменуте Тодора и Ђира и Јефта и Алемпија и Михаила и остале становнике поменутог села ослобођавамо! рекоше. По потреби судској и по догађају на тражење написа се. Писано 6 рамазани шерифа 1140 године. Присутни: понос својих вршњака забитски заступник Аго; Салих Забитага; Чокадор Мехмед Челеби; Махзар Дурак; кнез Аврам, Лазо сеоски старешина.

2.

Одрицање права тражења накнаде крви од хирурга

1145 Ебу Бекир кадија Старог Влаха и осталих припадајућих места, Мухур Абдулу Ебе Бекир. Из села Старог Влаха, села Буковика становник Лазо син Пајов по имену хришћанин у среском надлештву, у граду Сјеници као гост настањени је, и због којег се ова потврда пише. Ђирко син Елмакије по имену хирург (Ђера), у његовом присуству својевољно признаде и изјави: најстарији ми син по имену Радосав, оболио је од болести дебеле и изнајмио сам поменутог хирурга са погођеном накнадом и ако с Божјим наређењем погоди га смрт и умре, да нећу тражити накнаду крви од поменутог уговорили смо и ако би затражио да се од стране уважених судија не прими и не узме у поступак! рече. По потврди судској и по догађају на тражење записа се и молиоцу у руке предаде. Писано при концу зил хиџе и шерифа године 1145.

3.

Тескера наследницима умрлога

Узрок тескере: будући становник Нове Вароши који је прије овога времена умро у Видину, Митра сина Јаћимова, на

тражење наследника узета и ова тескера поменути у руке дата, с тим да им нико не спречава. Уз поздрав писано Ребиул Евела 1136 Мехмед кадија Старог Влаха (Мухур: Мехмед).

4.

Тескера о такси за деобу

1142 у селу Лепојевићима прије овог времена умрлог Радисаба хришћанина према обичају места за таксу о деоби наследницима у руке даде се ова тескера да их с какве друге стране не би ко на име таксе вријеђао. С поздравом Мустафа кадија Старога Влаха (Мухур: Абдулу Мустафа).

5.

Дозвола за поправку цркве

Буковичком попу и свој царској сиромашној раји која нема чега да се плаши, ставља се до знања у селу вам постојећу цркву да поправите по молби коју сте оправили надлежном Босанском дивану, по истом је издата Бујурултија и од стране шеријатског суда тражена је писмена дозвола (мурасела) која је написана и послата. Кад стигне потребно је да се поменута црква у старом стилу, не повећавши и непроширивши, да је прекријете и ће треба којекаква места и зидове да поправите и да имате на знање да остане каква је раније била. 1174. године. Пошиљаоц ове мураселе Ел Хаци Али, калифин заступник Старога Влаха. (На полеђини: мурасела црквени).

6.

Дозвола за куповину стоке

1197 узрок тескере Буковичком попу, да из среза Старога Влаха само 120 оваца и 35 говеди може купити, дата је дозвола. Мехмед Аски, забит Старог Влаха (мухур: ја мухамед Кил Шефает Мехмед Уметендер — еј Мухамеде испросими од Бога опроштај грехова, Мехмед је твој следбеник).

7.

Спор о државини земљишта

1195 старешини куће Борисављевића становнику села Буковика по овери истине доставља вам се узрок мураселе: у границама села Ракчића са познатим границама, ограничене и одељене земље вама су шеријатски правно додељене на лицу места. Видосави хришћанки из села Опалића, која је с вама шеријатским судом водила спор на лицу места није показала никакав доказ, остала је немоћна да докаже своје тврђење, па је пред овим шеријатским судом, под заклетвом сељака истога

села и осталих суседних села доказано да о вашој државини налазеће се земље заузели сте, по шеријатској потврди да је можете присвојити и уживати од стране шеријатског суда написана је ова мурасела са извршном моћи и предата вам у руке с тим да исту земљу заузмете, присвојите, обрађујете култивишете, са стране никога да не пуштате у државину, него да се равнате по овој мурасели. С поздравом у добри час 21 ђилкада 1195. Исмаил кадија из среза Старога Влаха. (Мухур: Створи-тељу, ја се на тебе ослањам твој роб Исмаил).

8.

Деоба задруге

1210 Мехмед Латиф кадија Старог Влаха. Становници села Буковика, припадајућег срезу Старог Влаха, Борисљевићи због којих се ово пише поп Марко син Филипов, Михаило и Тимотије синови Ђорђијеви, Максим и Лазо синови Митрови, Арсеније син Петров и Стојана кћи Танасијева, сваки у присуству другог, особено пред шеријатским судом признадоше и рекоше: од поменутих наших очева што нам је у заједници у наслеђе остало и што смо уживали и обрађивали у заједници те међу нама није недостајало раздора овог времена посретством равнатеља чифлуке међу нама са обостраним пристанком поделили и у границама села постојећег Боројевића читлука половину, у Раукићима постјеће читлука половину и купљене земље од Мичића половину и од Друлског читлука половину и од Брљије читлука цео и од месног читлука (махала) половину и од Мишковићског читлука половину, и од Својића читлука половину и Иванића брда половину и у селу Кисовици земље половину и од Јаворових ливада половину и Марин поток цео, у селу Кршићима Радивојић (Јевић) целу земљу, у селу Рокци пола хисета и у Калушићима половину, Будожелма један читлук и у Ракчићима половину, — помнутом Михаилу и Тимотију одијелено је и додато и они су то примили. Друга половина поменутом попу Марку и Максиму и Лази и Арсенију и Стојани на део је припало и додељено и сви смо понаособ по наведеном додељене нам делове примили, узели и признали и од данас сви по насе сваки додељено и означено хисе самостално ћемо уживати и притежавати и сваки то са знаковима одијелити и ограничити и очистити, један од другог не ћемо имати никаквога тражења ни потраживања, од чега се сви пролазимо и истављамо руку и сви заједно седећи у једној кући што смо дужни 7.000 гроша поменути Михаило и Тимотије узели су на себе и да повериоцима у свему исплате на део им је одвојено и поменути су се примили да то све одуже. И поменутом попу Марку, Максиму и Лази и Арсенију и поменутој Стојани на део по 3.200 гроша, одељено за куће, што су се они овога примили и подузели. По завршетку на

тражење записа се и написа и у руке молиоцима предаде. Писано 24 ребијул евела године 1210.

Ел Хаџи Муратага Аго, Ел Аџи Салијага, Шеих Али Ефендија, писар овога Ибрахим Ефендија, Мустафа, Шабар Махзар и остали.

9.

Мурасела о купљењу хране за Махмут пашину војску

1203 Буковичком конаку попу Марку доставља Вам се узрок овога писања мураселе Босанској ордији одређени Скендеријски Махмуд паша његовој војсци што ће се дати хране Буковичком конаку, по шеријатској јафти, припадајућу храну из наведене нахије и где буде било да се сакупи и сакупљању нико да се не противи. Збогом и уздрављу 1203 — 25 (Мухур Ибрахим). на полеђини: мурасела за Зехиру.

10.

Намирнице на део буковичког конака Махмут паши

1203 на део Буковичког конака: грла 50, јечма ока 2500, овнова 200 сира ока 200, соли ока 30. Узрок јафте је Махмут паши Скендерији, при пролазу за Босанску Крајину, наведеној му војсци што ће се дати хране на део буковичког конака припало је горе наведене намирнице да скупите и да примите одређеном чиновнику да предате. Уз поздрав 25/1203 (Мухур: Ибрахим). (на полеђини: јавта Махмудпашина).

11.

Дозвола за набавку свиња

1203 150 грла свиња узрок тескере је тај из села Кушића Милована за 150 свиња таска потпуно је примљена и именованом ова дозвола издата, с тим да му са стране наше, нити са друге стране нико не смета. С поздравом 1203 године. Бостани Мехмед Нафи војвода Старога Влаха. (Мухур: Абдулумехмед

12.

Тескера од стоке

1202 год. оваца 1050 грла волова 60 грла. Узрок тескере је овај за рачун овој 1202 години у мојем закупу постојећег Старог Влаха срезу, наведен и записано што је 1050 оваца и 60 волова да купи имаоц ове тескере, Буковичанину попу издато је са стране наше одобрење да га са стране наше нити са стране друге нико не сме увредити. Дата му је у руке прегледна цецуља 1202 — 6) Хаски Али Ага забид Старога Влаха, (Мухур: Боже олакшај ми посао, Али.) на полеђини: 1788 од стоке тескера од ове године.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

13.

Поверилачке тражбине и таксе

1210 умрлог попа Марка потраживање повериоца Синђелића Симеуна чије је ушло у део 655 гроша — 65 кадији и забиту положена такса — 590. Из села Љеповића Милији чије је ушло у део 420; 42 кадији и забиту; 378 положена такса сеиз; — Митров чије је ушло у деобу 190 гроша; 19 кадији и забиту. Положена такса 171.

На део Букозика гроша 3343 пореза

Ђурђевски порез

14.

Писмена са рукознацима о дуговањима

Знати се како ја исти Симо Хемеција Јована Синђелића остаемо дужни Ђоку Борисављевићу готовие гроша 115 и вада Ђурђевдан. И тому шаит Симо кнез и Радосав из Дуруле и Јанко и Петар Мичић (рукознак):

15.

: На: 1782: го- Знати се на свакому суду, јалити при кметовима како ја исти Евђо и Остоја остасмо дужни 1000 : 400: гроша и два и по и словом велимо хиладу и четири стотине и два и по. Томе вада Аранђелов дан да се наплатимо. Томе шаит Смеон Дечанац, поп Илија Свио Тупал, Марко Божо. И мећемо своје прсте веровања ради (три рукознака) (испод тога): и остасмо дужни попу Илији из Штиткова гроша 65: тадај да се наплатимо. (на полеђини): од овие аспри што посла Остоја и Евђо по Ђоку Поповићу рушти 80. Ја пол Марко Борисављевић примих 80 рушти.

16.

: На: 1784: го: да се зна на свакоме суду или ти пред кметозима како ми остасмо Смиљанић Митар и поп Тома и Михаило и Радосав остаемо дужни попу Марку Борисављевићу гроша см и словима велимо двеста и четрдесет и тома вада Ђурђев дан да се наплатимо без риечи. И томе шаит протоп Илија, Евђо Томовић Дмитар Стефанов, Ђоко Андрић. И мећемо своје прсте веровања ради (четири рукознака).

17.

На 1793 нека се зна како оста ја дужан Јевђо Мијаилу Борисављевићу цекина 100 и томе вада Божић да се часно наплатимо. И томе шаит Томо Јевђовић (рукознак).

18.

Знати се шта оста на попу Марку дуга: Агу гроша 500, по-па Илије гр. 550, Анђа гр. 500, Почу гр. 710?, Миши ? гр 375, Митру кнезу гр. 350, Мулахмеду гр. 100, Стефу гр. 300. Свега кеса шест гроша 350 и Тому кеса. Шаит Аго Касумовић, Владика Јанићије.

19.

Писмено о пријему ствари

Да се зна шта сам ја ниже потписати примио од Георђија Борисављевића ствари што су биле код њега, калуђера Пајсеа ис Пипера, што се преставио у Бихор. Прво кошуља г, пешкир г, и махрама миодра-г, платна аршина-II (80) Милојаха 6 (печат) Гаврил митрополит НВ ПА 1748. Но пазарски Гаврил.

20.

Писмено о продаји непокретности

На 1824 Знано буди на сваком суду или ти пред кметовима или ће би се ово писмо учило, како ја исти Мита Имаић? продадо Тимотију Борисављевићу мое илаке што сам имао у Раукићима и у Луковићима и у Мишковићима, за гроша 550 да немад никад поговора ни ја ни мои нико. Мећем мој прст веровања ради (рукознак). И томе је шаит Радосав Протић и Маринко Борисављевић.

21.

Давање земље на попашу

5 1777 Маја 21 Знано да буде како даде Рустен капетанов субаша чемерницу што је њина илаке Ђорђију Борисављевићу за рик ока масла и тому шаит Стефан Ковач и Тома Чикеревац и поп Јован и Спасое којбаша и Јован Станић и Цвио Тупал. Попашу за едно лето (турски мур)

22.

Примање дуга при де би задруге

Знати се што оста при Ели дуга: Мему гроша 420, Ахмету 30, Јахији 30, Музуру 30, Мишу 830, Митру 550, Дамњану 500, Павлу 300 Никиту 50, Студеничарима 200, Петру 150, Дечанцима 190, Свега кеса 6: 278 гроша. и тому шаит Аго и владика Јанићије. (на Ели).

23.

Знати се што оста дуга при Михаилу када се поделише: Шеаги кесе 4, Аци Солиу гроша 690. Агу гроша 500, Аци Мур-

тезињима 150 Аци Авди гроша 650, Чорсуфи 320, Пају ? 600, Мубаширу Зокушиће гр 600, Заку гроша 370 ?, на Арсенију: Аци Авди гроша 1000, Мему гроша 70. и тому шаит Аго Косумовић и владика Јанићије. (Полеђина када се поделише на Михаилу 1794.

24.

Писмено о продаји земље

Знати се на сваком правом суду или гђе буде међу људима како ах Иван Басарич из Писовиц продо земљу Ђорђију Борисављевићу за гроша 364 и по и словима триста и шесет и четири и по. И на то Ђоко додаје мирие гроша 2 и по. Тому шаит Јован Бућа, Митар Синђелић, Алемпије кнежев Павле Хриак, Јеремије Зорић Јосив Требињац (на полеђини турски)

25.

Потраживање дуговања или уцене

Поздравље од мене буљубаше Смаила, моме досту кнезу Тимотију, Авраму, молимо Вас за оне 50 гроша и словом педесет гроша Кое остало Мохово са Скадранином. А ти молим прати ми по Муи Балин ећеш ми пратити по Муи оћеш ми шчитити хатари и мое паре ник стати: но те молим пошчено прати и потом Муи и опет пиши ми да знам и ако ми нечеш дати да знам да за какву работу гледам. Смаил Мулқбаша из Гусана. (полеђина) (да-ти се ово писмо кнезу Тимотију Борисављевићу у руке у Нову Варош или у Буковик.

26.

Писмено (темисућ) о продаји земљи

Да се зна по овом писму али темисућу свакому судији честитого цара, како ја (х) Марко и ја Јован и ја Радоња, синови Нешованови, продадосмо земљу у Ракчићи дукат што се зове и овим и сву нашу илаку, што имамо — П н 2 гроша реком и словима за осамдесет и седам гроша и за то му даемо ови темесућ наш да му тврдо веровано. И томе ја сведок Богдан Петровић, ја Тома Мартиновић, ја Јоксим, ја Данило Михайлов, ја Радивој Станић, ја поп Стефан писувши ови темисућ и ја Јован Тадић. (На полеђини мухур: Р. Н. и два рукознака).

СУДСКА ПРАКСА

За постојање дела из § 397. ст. II крив. зак. потребно је, да учинилац свесно изда какву лажну исправу у намери да себи или другом прибави корист или да другога оштети.

Иследни Судија Ужичког Првостепеног Суда оптужио је Суду :

I Радоицу и остале, што су у својству часника општине табановачке на дан 24-VI-1930 г. издали тапију Љубивоју, завели је у протокол тапија и у својој потврди назначили, да је имање означено у истој тапији искључива својина баштиника Љубивоја, да на исто нико не полаже право и да не стоји ни у каквом спору, — док је ислећењем утврђено, да на том имању полаже право општина гугаљска, као на своју утрину и да је ово имање у скици разграничења општина, назначено као спорно, према чему се тапија појављује као лажна.

II Самог Љубивоја, што је описану тапију, и ако је знао, да имање, које је у њој изложено, није његова искључива својина, већ да на исто полаже право општина гугаљска, ипак употребио и њом се користио на тај начин, што ју је употребио приликом улагања протеста по предмету убаштињења општине гугаљске на ово исто имање, те је на тај начин са знањем употребио једну лажну исправу а себи створио кривицу из § 214. II од. крив. зак.

Ужички првостепени суд нашао је :

По I делу : да у описаној радњи оптужених часника општине табановачке стоји дело прављења лажне исправе, казнимо по § 397. ст. II крив. зак. у вези чл. I Закона о сузбијању злоупотреба у службеној дужности.

По II делу: да у радњи оптуженог Љубивоја што је инкриминисано уверење употребио на тај начин што је помоћу истог дошао до тапије и што је по том, позивајући се на ову исту тапију, као доказ о његовом искључивом праву својине на описаном имању, уложио протест противу баштиника општине гугаљске и ако је знао да ово имање није искључива његова својина, — стоји дело употребе лажне исправе из § 214 у вези § 215 крив. зак.

Са ових разлога донео је своје решење од 22 јануара 1931 год. Бр. 2201 којим су оптужени за поменута дела стављени под суд и у притвор.

Касациони Суд примедбама I Одељења од 10.-II.-1931. год. Бр. 1873 поништио је ово решење са разлога :

„Погрешно је налажење првостепеног суда, да у радњи оптужених по I делу што су издали уверење Бр. 1419 и та-

пију Д. Т. Бр. 5 стоји дело из § 397. II ст. крив. зак. Тај законски пропис захтева да учинилац *свесно* изда какву лажну исправу у *намери* да себи или ком другом прибави корист или да другога оштети. Ни један од ова два услова, потребна за постојање горњег дела није утврђено. За оптужене јер, прво да би постојао први услов потребно је било утврдити, да су оптужени као часници знали, да је постојао ранији спор између опт. Љубивоја и општине гугањске и да је по том кривичном спору општина гугањска донела своју пресуду Бр. 1085/27 коју је оснажио тај првостепени суд под Бр. 63102/927. То међутим ничим није утврђено а не може се узети, да је самим постојањем те пресуде утврђено, да су оптужени, који можда нису знали ни били часници општине табанозачке у време доношења те пресуде, знали и били свесни о постојању исте, која је интерна ствар тужиоца и оптуженог и као таква, не мора бити позната трећим лицима. Кад је овим утврђено, да не постоји први услов за постојање дела из § 397 II ст. крив. зак. онда самим тим је утврђено, да код оптужених није постојала намера да неком шкоде или користе јер су они уверење и тапију издали убеђени да исти одговарају стварном стању ствари. У правилност ове радње оптужене је могло убедити, поред осталог, још и то, што су они, издајући те исправе — у свему поступили по закону о тапијама и кад није било протеста, потврдили су тапију, још убеђенији у правилност своје радње. Из свега овога јасно излази, да у радњи оптужених по I делу нема потребних елемената за постојање дела из § 397 крив. зак., те је суд погрешно, што их је стављао под суд и у притвор.

Што се тиче дела под II суд је такође погрешно нашао, да у представљеној радњи опт. Љубивоја стоји дело из § 214 у вези § 215 крив. зак. Ово зато, што ови прописи траже да онај, који употреби неку исправу, зна да је исправа лажна. Међутим то ислеђењем није утврђено. На против, види се, да опт. Љубивоје заснива право својине на спорном имању на основу докумената и на основу исказа сведока, који су му утврђивали наводе о државини и уживању спорног имања. Имајући то у виду, и будући уверен у своје право на спорном имању, које је као своје и за порез пријавио, опт. Љубивоје се користио издатим му исправама тим пре, што је општ. суд, издајући их проверавао наводе његове и што је у свему поступио по прописима закона о тапијама. Па кад је уз све то ту тапију по том потврдио и првостепени суд, онда је за опт. Љубивоја било јасно, да он не употребљава лажну исправу, већ исправу, којом је његово право датирано по документима из старина, потврђену и надлежним властима.”

Ужички Првостепени суд није усвојио ове примелбе, већ је у писму своме од 14. II 1931. год. Бр. 6976 дао следеће противразлоге:

„по I делу:

И Првостепени суд усваја мишљење Касационог суда да је за постојање кривичног дела из § 397. II ст. крив. зак. потребно два елемента: први, да се издаје лажна исправа, да се у какав службени спис, записник или исправу ставља штогод неистинито или да се прећукује каква истинита чињеница и т. д. и други, да се то чини у намери да себи или коме другом прибави корист или да се други оштети. Али Првостепени суд не може да усвоји мишљење да постојање та два елемента у овом конкретном случају није утврђено: На против, Првостепени суд налази, да и у овом случају та два елемента у радњи општинских часника општине табановачке стоје и да се утврђују следећим фактима.

За постојање првог елемента — свести да се издаје лажна исправа — по мишљењу првостепеног суда није потребно, да су оптужени општински часници знали, да је постојао ранији спор између опт. Љубивоја, и општине гугаљске и да је по том кривичном спору суд општине гугаљске донео своју пресуду Бр. 1085/927 коју је оснажио и свај суд под Бр. 63102/927 ма да није искључено да су они и то знали, већ је довољно да су они свесно тврдили једну релевантну али неистиниту чињеницу. Међутим оптужени општински часници, издајући тапију Д. Т. Бр. 5 и уверење Бр. 1419 свесно су у њих унели озе неистините чињенице: 1. — да је имање, у тапији описано искључива својина оптуженог Љубивоја; 2. — да је та тапија била изложена на увиђај за време од десет дана; 3. — да то имање не стоји ни са ким у спору; 4. — да на то имање не полагају право ни општина ни држава; 5. — и најзад да на том имању нема нико други право сем оптуженог Љубивоја. Истрагом по овим делима утврђено је, да све те чињенице, које су од важности за потврду тапија, нису истините, управо да су лажне.

По чл. 1 закона о тапијама лиге, које жели да се убаштини на какво непокретно добро, мора поднети општинском суду писмену или записничку молбу за то, а уз молбу мора поднети доказе о сопствености и поседовни лист. По чл. 2 истог закона, ако молилац нема правноснажног доказа о своме праву својине, он се мора позвати на сведоке, који ће му то посведочити. По чл. 4 поменутог закона општински суд чим прими такву молбу за убаштињење, одмах је мора узети у поступак, испитати поднете доказе и учинити потребне извиђаје па ће тек затим ако нађе да нема никакве сметње, саставити тапију. Дакле закон о тапијама изрично наређује општинском суду, да, кад прими молбу за убаштињење, прво испита поднете доказе, затим да учини потребне извиђаје па тек ако тако утврди, да нема никаквих сметњи да састави тапију (чл. 4 закона о тапијама). Проверавање поднетих доказа и чињење извиђаја може се извршити једино и сигурно само на тај начин, што ће општински суд изићи на лице места, на имање за које се тражи убаштињење и у присуству суседа извршити премер имања те утврдити

његову величину, затим ће извидети да ли се поднети докази: пресуда, уговор, решење о наслеђу и т. д. односе на то земљиште, означено у молби баштиника. Ако су доказ сведоци онда се и они имају извести на лице места те да означе земљу о којој сведоче, како би се тачно унело и утврдило о коме и коликом парчету земље они сведоче и како би се та земља премерила и у тапију унела. Затим ће се ти сведоци саслушати у записник и записник придружити тапији. Једино на овај начин се могу издати тачне истините тапије и избећи да неко бесправно добије тапију на неко туђе имање. Да су други општински судови и часници правилно схватили своју дужност и поступац при издавању тапије по новом закону о тапијама, најбоље се види из под 1 приложеног преписа једне тапије, коју је издао суд општине у Кривој Реци.

По мишљењу овога суда не само да оптужени нису поступили по прописима закона о тапијама већ су поступили противно прописима кривичног законика и сачинили лажну исправу и учинили кривично дело. Из одвојених акта издања тапије под Бр. 696 види се да је опт. Љубивоје поднео молбу за убаштињење суду општине Табановачке 24. VI 1930 г. без икаквих доказа о својини наводећи, да му је то земљиште наслеђе од оца и да је то познато општинском суду. Општински суд, односно општински часници не само што не чине никакво извињање, нити траже доказе о наслеђу, државини и својини, већ не проверавају ни мере, означене у молби, на брзину истог дана -- 24. VI 1930 г. састављају тапију Д. Т. Бр. 5. у коју уносе мере и границе земљишта онако, како је дословце означио молилац. Такав рад оптужених је противан пропису § 4 закона о тапијама. Пошто су тапију написали, оптужени су били дужни по § 6. закона о тапијама да саставе проглас о томе, да тај проглас прилепе на дом суда, да по месном обичају објаве, да је тапија, изложена сваком на увиђај и да се позивају сва лица, која мисле да су издањем тапије повређена у својим правима, да у року од десет дана саопште суду своје приговоре. Ни по овом законском пропису оптужени часници нису поступили. У актима тапије нема прогласа, те изледа да он није ни састављан. Из рецписа К. Бр. 1086 види се да је оглас састављен 25 јуна истог дана предат свима граничарима, ма да су они из разних општина и ма да није било могуће да им се истог дана свима преда. Доказ да ова предаја огласа није правилно извршена је исказ сведока и граничара Марка Марковића из Гугља, који на свом испиту тврди, да му је оглас предао оптужени Љубивоје у Пожези у својој кафани. Да је овај оглас послат граничару Марку редовним путем преко општине гугаљске, за састав ове тапије сазнао би суд општине гугаљске обавестио би пуномоћника, те би овај био у могућности да уложи протест. Но у том случају оптужени Љубивоје не би могао добити тапију. Да му се то не би десило, оптужени часници му предају огласе, те их он сам носи и раздаје онако,

како је сам и граничаре одредио. Да је граничару Марку оглас предат у Пожези а не у Табановићима, и ако је он из Гугља, доказ је и та чињеница, што га је, као неписменог потписао апотекар а апотекара у Табановићу свакако и нема. Из потврде тапије види се да општински суд односно оптужени часници нису ни сачекали да прођу пуних десет дана од огласа до потврде, јер су оглас објавили 25 јуна а тапију потврдили 5 јула, те кад се урачуна дан огласа и дан потврде, како то по закону мора да буде, онда излази да је тапија потврђена после девет дана противно § 6 закона о тапијама.

Кад су тако утврђене напред наведене чињенице у погледу састава и потврде инкриминисане тапије и кад је судским увиђајем Бр. 49142 утврђено не само то, да је тапија обухватила и земљу села Гугља, већ и земљу, која је била спорна и приликом разграничавања атара општине Табановачке, Гугљске и Бакионичке, онда је несумњиво утврђено, да су оптужени часници знали, да све земљиште, које тапија обухвата није несумњиво својина оптуженог Љубивоја и да су издавањем и потврдом инкриминисане тапије имали намеру, да оптуженом Љубивоју даду доказ о својини и да му на тај начин користе. Ту своју намеру и знање шта чине, оптужени часници потврдили су и доцније, кад су издали уверење од 24 јула 1930 г. Бр. 1419 које је било једини доказ, на основу кога је овај суд потврдио инкриминисану тапију.

Кад су тако утврђене све напред наведене чињенице, онда првостепени суд не може да усвоји мишљење I одељења Касационог суда, да у радњи по I делу часника општине табановачке, нису утврђени сви елементи дела из § 397 ст. II крив. зак., те остаје при своме решењу Бр. 2201.

По другом делу.

Исто тако првостепени суд по овоме делу не може да усвоји мишљење I одељења Касационог суда да оптужени Љубикоје није знао, да је инкриминисана тапија и уверење лажно. Кад су истрагом утврђене све чињенице, означене у овим противразлозима по I делу; кад је утврђено, да је оптужени Љубикоје извршио пресудом суда општине гугљске од 11. X 1927. г. Бр. 1085 осуђен на три дана затвора за бесправно заузеће земљишта, које је обухваћено инкриминисаном тапијом, што је такође утврђено судским увиђајем Бр. 49142 а он, оптужени Љубивоје, упућен на парницу за својину те земље и да он ту парницу није водио, већ је на напред поменути начин дошао до тапије и уверења, коју је тапију после употребио као доказ уз протест противу тапије села Гугља, — онда је несумњиво утврђено, да је опт. Љубивоје знао да му тапија није исправна. Пријава за порез до сад није ни у једној прилици била доказ о својини. Тврђење у примедбама одељења, да је општински суд проверио наводе оптуженог Љубивоја и

у свему поступио по закону о талијама према напред наведеном, појављује се као неосновао. Према изложеном, у радњи оптуженог Љубивоја има свих елемената кривичног дела из § 214 у вези § 215. крив. зак., те првостепени суд не може да усвоји примедбе одељења већ и по овоме делу остаје при свом решењу”.

Касациони суд у својој општој седници усвојио је поменуте примедбе свога I одељења а противразлоге првостепеног ужичког суда одбацио.

Одлука Опште седнице од 14. марта 1931. год., Бр. 3630.

Пропис § 11. став 3. старог закона односи се на сва принудна обезбеђења.

У стечајну масу фирме М. и Р. из Београда пријавила је и Француско-српска банка своје потраживање у износу 599.846.80 дина. Пуномоћник банчин на рочишту за равнање изјавио је, да не пристаје на понуђени начин равнања, јер се њиме располаже са робом на коју је његова властодавка стекла заложно право решењем о забрани Бр. 33432/30. г., која је забрана по закону и оправдана, те према томе његова властодавка има право, да из те робе наплати, као привилегисан поверилац целокупно своје потраживање. Да је погрешно схватање, да је по чл. 11. стеч. Закона његова властодавка изгубила своје заложно право, јер овај законски пропис, који чини изузетак од општег правила, мора се стриктно тумачити а он се односи на ова заложна права стечена тек извршењем ради намирења или обезбеђења т. ј. пописом, док је његова властодавка своје право стекла оправданом забраном.

Београдски трговачки суд нашао је да је предлог за принудно равнање примљен од већине поверилаца у смислу § 159. стечајног закона па је решењем од 2. марта 1931. год. МБр. 2308 одлучио да се принудно равнање уважи.

Суд је ценно горњи приговор заступника Француско-српске банке па је нашао: да у смислу § 11. стечајног Закона заложно право исте банке стечено забраном Бр. 33432/30. г. која је одобрена 30. априла 1930. год., губи важност *ipso iure* пошто је ово различно право путем забране стечено тек последњих шездесет дана пре отварања поступка за принудно поравнање ван стечаја фирме М. и Р., односно пре отварања стечаја, који је отворен решењем МБр. 1087. од 13. јуна 1930. г. То пак, што је поверилац сво своје заложно право стекао оправданом забраном а не пописом, неумесно је, јер се у поменутом законском пропису а у изразу: „Разлучна права стечена тек извршењем ради намирења или обезбеђења”.... подразумевају и заложна права стечена путем судске забране а не вољна обезбеђења, што је у осталом сасвим у духу закона, којим се је ишло на то, да поједини повериоци разним обезбеђењима, на неко-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

лико дана пре отварања стечаја, не буду стављени у повољнији положај на рачун других поверилаца стечајне масе. Према томе а с обзиром на поменути законски пропис § 11. стеч. зак. и поверилац Француско-Српска банка за ово њено потраживање има се сматрати као обичан необезбеђени поверилац са истим правом као и остали необезбеђени повериоци ове стечајне масе.

Београдски Апелациони Суд нашао је да је ово решење правилно и на закону основано како са разлога у њему изнетих, тако и са ових:

У § 11. став. 3. стечајног закона прописано је престајање по самом праву свих различних права, стечених за последњих шездесет дана пред отварање стечаја *Тек* извршењем ради намирања или *обезбеђења*. Смисао је овога прописа: поништај *новс-стечених* различних права принудним путем, која дотле нису постојала; то је значење речи *тек* у овоме законском пропису.

Из чл. 7. тач. 1. уводног закона за стечајни Закон види се, да се у § 11. став трећи стечајног Закона мисли на „извршење ради намирања или *обезбеђење*” по *новом закону* о извршењима и обезбеђењима (који је у време ступања на снагу стечајног закона био још у пројекту) *кад он буде ступио у живот*. А у овоме последњем се о извршењу *ради обезбеђења* говори у прописима §§ 322. и даље.

Према поменутом чл. 7. међутим, за време док Закон о извршењу и обезбеђењу не ступи на снагу, имају се применити одговарајући прописи о извршењу и *обезбеђењу из досадашњег* Законика о грађанском поступку. У овоме последњем пак о *обезбеђењима* се говори у глави XIV §§ 376—425.) који прописи једино одговарају прописима о извршењу *ради обезбеђења* из новог закона о извршењу и о обезбеђењу. Према томе се на основу самога Закона, § 11. тач. 3. има применити и на сва принудна обезбеђења из грађанског судског поступка па и на забрану, која постоји у конкретном случају.

У осталом ово је и са гледишта логичног тумачења једино правилно решење. Јер, у Закону нема разлога за противно узимање. Пропис § 10. *се не односи* на овакве, већ на друге случајеве.

Ставити пак у гори положај различно право, стечено на основу *извршне* пресуде, па га сматрати за поништено, док тако исто не поступити са различним правом, стеченим на основу *обичне исправе*, која *није била раније предмет оцене у спору*, било би решење логички неоправдано, јер се њиме вређа основно правило у стечају: једнако поступање са повериоцима. По §§ 381. и 469. грађ. сул. пост. и у једном и у другом случају ствара се у корист повериоца једно исто *заложно* право, које дотле није постојало и то и једно и друго *принудним* путем, па се с тога и у једном и у другом случају логички намеће решење, да је како једно *тако* и друго по сили § 11. став трећи стечајног Закона поништено.

Са овом допуном разлога Беорадски Апелациони Суд одобрио је поменуто решење.

Касациони Суд оснажио је решење Апелационог Суда. Одлука II одељења од 5. маја 1931. год. Бр. 5699.

Тих. М. Ивановић
секретар Касационог Суда.

За зграде фактички издате под закуп основица за разрез кућарине је пријављена годишња кирија.

(један случај неправилно разрезане кућарине за 1929).

Прво дунавско паробродарско друштво из Београда тужбом својом Бр. 7972/30 претставило је да је неправилно и незаконито решење Финансијског инспектората у Сомбору Бр. 2611 од 2. априла 1930. год. којим је оснажен разрез кућарине за 1929 годину од његове куће у Илоку, који је извршила Пореска управа у Илоку по поднетој пореској пријави бр. 385 и унела у распоред кућарине за општину Илок под број 432.

Као разлог о неправилности и незаконитости оспореног решења, истакло је, да је пореска власт неправилно и противно закону утврђивала пореску основицу према месним приликама и поређењем са сличним зградама издатим под кирију не узимајући у обзир уредно поднету пореску пријаву и у њој тачно означене и од киријација потврђене податке у погледу величине кирије, каква пореска пријава, у смислу чл. 106 закона о непосредним порезима, једино може служити као база за установљење пореске основице.

По овој тужби Управни суд у Београду пресудом својом од 28. јануара 1931. год. Бр. 1914, а после одржаног рочишта, поништио је решење Финансијског инспектората у Сомбору Бр. 2611 са ових разлога:

„Пријавом пореског обвезника за разрез кућарине пријављена је зграда која се фактички под закуп издаје. За овако пријављене зграде, које су према поднетој пореској пријави фактички издате под закуп, пореска власт је неправилно и противно закону, ради утврђивања пореске основице кућарине према годишњој закупнини, утврђивала годишњу кирију произвољно, и ако је у томе погледу имала јасна законска наређења!

У овом конкретном случају, за стан који је под закуп издат, у смислу чл. 34 тач. 1. зак. о непосредним порезима, пореска основица за разрез кућарине имала се утврдити на основу годишње закупнине, чији је износ од сопственика пријављен и од киријација потврђен. Таква пријава пореског обвезника, у смислу чл. 104. зак. о непосредним порезима, редовно је темељ по коме се утврђује пореска основица за кућарину и она се, с обзиром и на изјаву киријације, у смислу чл. 106. истога закона, сматра као веродостојан докуменат, када никаквим ау-

тентичним подацима није утврђена нетачност пријављеног износа, са елементима законом предвиђене кривице — чл. 41. у вези чл. 138. и 142. закона о непосредним порезима. Према томе, није се могла одбацити у законској форми поднета пореска пријава, чија тачност, у погледу величине пријављене кирије, никаквим чињеницама није у сумњу доведена.

Како са изнетих мотива, финансијска управна власт приликом доношења свога решења Бр. 2611 није водила рачуна о обавезним формама управног поступка, то се поменуто решење има и поништити, на основу чл. 34. у вези са чл. 23. зак. о Државном савету и управним судима”.

Ова пресуда је постала извршна пошто није било жалбе.

Поступак за разрез кућарине према законским прописима на које се позива горња пресуда.

Ради утврђивања основице за разрез кућарине закон дели све зграде на оне које су фактички издате под закуп и оне које нису — чл. 34. зак. о непосредним порезима. Према тач. 1. пом. чл. 34. закона за зграде фактички издате под закуп основица је за разрез кућарине пријављена годишња кирија у часу објаве позива за подношење пореских пријава. За зграде које нису фактички издате под закуп, према тач. 2. истога члана основица се утврђује упоређењем.

Основни акт за разрез пореза је пријава пореског обвезника јер, према чл. 104. закона, пријава пореског обвезника редовно је темељ по коме се утврђује порезу подложни приход као пореска основица. За пореске пријаве за разрез кућарине још је и специјално прописано, у члану 106. став 5., да је порески обвезник дужан поднети пријаву закупцу да је потврди у погледу тачности пријављене кирије. Тачност пријављивања закупнине и потврде закупчеве загарантована је казним санкцијама. Тако у случају да је износ кирије пријављен за разрез кућарине, мањи него што је зграда у часу објаве позива за подношење пореских пријава, стварно доносила, порески обвезник, према члану 40. зак. кажњава се као утајивач по члану 142. зак. о неп. порезима. Закупац пак, који даје у пореској пријави или на питања пореских власти нетачне потврде или изјаве кажњава се, према члану 41. закона по одредбама члана 138. т. ј. са 50 до 300 дин. Па како је, на овај начин, висина кирије несумњиво утврђена пријавом, то се не би пореска основица могла утврђивати неким другим начином. Пореска власт, ако посумња у тачност пријаве, може само предузети потребне мере да се право стање ствари утврди па у случају да се нетачно пријављивање докаже казнити кривице по закону а основицу утврдити према нађеном стању по окончању истраге.

Овако је било до доношења закона о изменама и допунама у закону о непосредним порезима од 18. маја 1930 год. (Служб.

Нов. бр. 118 — XLIII) чије се одредбе, у колико се односе на разрез кућарине, примењује са важношћу од 1 јануара 1930. год. те ће се разрез за 1930. год. извршити с обзиром на ове измене. По § 5. пом. зак. којим је допуњен чл. 34. зак. о неп. порезима додавањем тачке 4., за зграде, за које је пријављена годишња бруто кирија у вредности мањој од обичајне бруто издају за нижу кирију од оне, која се фактички, према напред сврхе може за њу постићи утврдиће се пореска основица употређењем. И овај пропис прима пријаву као пуноважни податак о висини кирије, јер и даље порески обвезник одговара за пореску утају ако нетачно пријави кирију. Само се сада претпоставља могућност да се зграде, из било којих разлога, издаје за нижу кирију од оне, која се фактички, према напред наведеним чињеницама може постићи, па за тај случај допушта одбацивање пријаве и утврђивање основице поређењем.

Боривоје Ј. Франтловић.

Нови закон о непосредним порезима није ставио продавцу непокретног имања у дужност да приликом преноса подноси уверење о плаћеној порези.

М. А. као пуномоћник Р. А. продао је пред Судом непокретно имање своје властодавке постојеће у Београду купцима С. С. и жени му М. С. — Пошто заступник продавца приликом преноса није поднео уверење о плаћеној порези, то га је суд позвао наредбом да то у року од десет дана учини. Заступник продавца није по овој наредби поступио, већ је молио за продужење рока. Купци са своје стране, преко свога пуномоћника М. Ж., молили су Суд да изврши пренос тапије и без уверења о плаћеној порези, изјављујући да примају обавезу плаћања порезе у см. § 146 зак. о непосредним порезима и наводећи у исто време, да је уверење о плаћеној порези било потребно ради преноса тапије само по одредби чл. 100 ранијег зак. о порези, а да по новом закону о непосредним порезима судови нису дужни да траже доказ о плаћеној порези приликом преноса тапије. — Ако суд не усвоји ову њихову молбу, тражили су да им се изда образложено решење.

Првостепени суд је нашао:

„Да молилац тражи да суд пренесе тапију на њега и сугругу му — наводећи да по новом закону о порези није потребан доказ о плаћеној порези.

Упуштајући се у оцену предњих навода Суд је нашао:

По чл. 5 зак. о непосредној порези — порески обвезник у смислу овог закона је оно лице које је по њему обавезно да плати порез а по чл. 33. истог закона — порез на приход од зграде терети кућни посед и плаћа га онај који зграду држи као своју а то значи да порезу плаћа и за исту одговара сопственик зграде.

Из изложеног види се да је обавеза плаћања порезе везана за личност — сопственика, који се факат употпуњује и чињењом предвиђеном у ст. II чл. 5. Зак. о непосред. порези, по којој обавеза плаћања порезе пренесена приватним правним уговором на друго лице не веже и пореске власти.

А само право наплате пореза од пореског обвезника сходно чл. 146 зак. о непосред. порези држава је обезбедила законским правом првенства наплате на имању сопственика и то за последње три године.

Обзиром да се преношење тапије на купца — сва необезбеђена права трећих лица према досадањем сопственику односно добру које се преноси гасе, а међу којима је и потраживање државе за неплаћену порезу — то Суд сматра да се пренос може извршити само онда кад се докаже да обавеза плаћања порезе не постоји, односно да је иста измирена — § 882 грађ. зак. — Ово са разлога што обезбеда јемства има важност само док је имање у својини лица које се као порески платац води по пореским књигама.

Према томе пошто молилац ничим није утврдио да је пореза плаћена — он се и од тражења изложеног у реферату овог решења има одбити као од тражења на закону неоснованог § 178 г. с. п.

Што се пак тиче изјаве молиоца да он пристаје да имање јамчи за наплату дужне порезе и кад се тапија пренесе на њега и супругу му Суд налази да истој нема места јер иста није учињена код надлежне власти и по пропису чл. 152 зак. о непосредној порези”.

Са изложенога, Првостепени суд је одбио молиоца од тражења да се пренос изврши без подношења уверења о плаћеној порези.

По жалби купца Касациони суд примедбама Бр. 16650/30 поништио је ово решење са разлога:

„Суд није могао на основу чл. 5 и 33. зак. о непосред. порезима одбити жалиоца од тражења преноса тапије на њега и његову жену, а са разлога што молилац није поднео доказ да је плаћена пореза на имање чији пренос тапије тражи на себе и своју жену, ако су остали услови за пренос тапије испуњени, јер у новом закону о непосредним порезима није унета одредба која би захтевала да се у оваквом случају мора поднети доказ о плаћеној порези као што је био случај с прописом § 100 старог закона о непосредним порезима, којим је било изрично условљено потврђење преноса непокретног имања.

Са изложенога, а на основу § 325 грађ. суд. пост. Касациони суд ништи решење Бр. 77365 и препоручује суду, да по горњим примедбама и даље по закону поступи”.

Усвајајући примедбе Касационог суда, Првостепени суд је извршио пренос на купца.

*

* *

Налазимо, да је овакво решење потпуно у сагласности са новим законом о непосредним порезима.

По чл. 33. овога закона, порезом је оптерећен кућни посед. По себи се разуме, да порезу плаћа сопственик поседа, али само као такав и када једно лице престане бити власник једнога поседа, онда аутоматски обавеза плаћања дужне порезе прелази на новог сопственика, одн. фактичног власника поседа.

Међутим Првостепени суд погрешно је нашао да је пореза на земљиште одн. зграде везана за *личност*, а не за *објекат*.

Да је тумачење Првостепеног суда погрешно види се још из тач. 3. чл. 146 правилника који гласи:

„Ако је некретност, за коју није изравнат доспели порески дуг, прешла у посед другог лица, упутиће му се одлука којом ће се констатовати постојање стварног јемства на њој и тражити у року од 15 дана да плати дуг са каматом и евент. овршним трошковима под претњом егзекуције.“

Исто тако Првостепени суд није тачно протумачио ни чл. 5. истога закона.

У овоме пропису се говори о преносу обавеза плаћања порезе с једнога лица на друго. То је *вољан пренос* и законодавац је нарочито истакао да такав пренос не веже пореске власти, што је сасвим разумљиво.

Али то се не може применити на куповину и продају имања. Извршујући продају свога поседа, продавац не преноси на купца обавезу плаћања порезе за објекат, нити је законодавац оставио на вољу уговарајућим странама да овај посао око преноса обавезе плаћања дужне порезе, на објект који је предмет продаје и куповине, изврше или не изврше, већ је, као што смо напред изложили, осигурао држави право наплате порезе од самог новог сопственика *установом стварног јемства*.

У разлозима Првостепеног суда налази се, поред осталог, констатација, да се Држава за наплату дужне порезе „*обезбедила законским правом првенства на имању сопственика*“ — чл. 146 з. о н. п., а одмах затим у решењу се тврди, да се преношењем тапије на купца „*сва необезбеђена права трећих лица према досадашњем сопственику, односно добру које се преноси, гасе, а међу којима је и потраживање државе за неплаћену порезу.*“

Настаје питање у чему се састоји то обезбеђење првенства наплате, када оно има карактер необезбеђене тражбине и гаси се променом сопственика?

Међутим чл. 146 з. о н. п. јасан је, а карактер овога обезбеђења још ближе је објашњен у тач. 5 Правилника к. 146 з. о н. п. који гласи:

„Стварно јемство постоји на земљишту — зградама за оне дуговане порезе на приход од земљишта, односно од зграда, са

камотом и овршним трошковима, који су доспели за уплату у последње три године. Ово јемство је законско: оно лежи на објекту у поменутих границама макар се и не провело грунтовно књижење заложног права (интабулација) на непокретности, а има увек прво место пред свима интабулацијама”.

*

Из свега изложенога види се, да је установом стварног јемства у новом закону о непосредним порезима престала потреба да Судови траже уверење о плаћеној порези приликом преноса непокретности.

Пракса која је била раније установљена код Судова да се тражи уверење о плаћеној порези приликом свакога преноса непокретности није била произвољна и без законског наређења, већ је она уследила по изричној одредби чл. 100. зак. о непосредној порези од 14. јула 1844. год. са изменама и допунама од 1896, 1899 и 1901. год.

Међутим ова одредба није унета у закон с непосредним порезима од 8. фебруара 1928. год., који је данас на снази и према томе, судови више нису дужни да приликом преноса имања траже уверење о плаћеној порези и зато неподношење овога уверења не може више бити разлог за задржавање преноса тапије.

Мил. Ж. Живадиновић, адв.

Адвокат може бити у исто време и претседник општине — § 33. Закона о адвокатима.

Решењем одбора Адвокатске коморе у Скопљу од 18. маја 1930. год. Бр. 601 избрисан је из именика адвоката исте Адвокатске коморе г. Поповић Ј. адвокат из Битоља зато, што је јануара месеца 1929. год. постављен за претседника суда општине прилепске са месечном платом, које се звање не слаже са звањем адвоката према § 33. Закона о адвокатима а г. Поповић се у смислу § 34. тач. г. истог Закона није одрекао адвокатуре.

Касациони суд поништио је ово решење са разлога:

„Кад је чланом 99. Закона о општинама означено, да се као „Службеници“ сматра све општинско особље, осим претседника, потпретседника, кметова и олборника, онда је погрешила Адвокатска комора, што је жалиоца избрисала из адвокатског именика по § 33. Закона о адвокатима, јер по наведеном законском пропису претседник општинског суда није општински службеник, већ часник, које звање и занимање није у опреци са § 33. Закона о адвокатима, па према томе нема места ни брисању жалиоца из адвокатског именика те Коморе”.

Приметбе I одељења од 27. IX 1930. г. Бр. 9611.

За проверавање и потврду уверења о имовном стању у смислу § 23. тач. 2. Закона о судским таксама надлежно је среско начелство а не срески суд.

По предмету потврде уверења о имовном стању Живке, одвојено живеће жене Чедомира М. из Жаркова, неспорних дела судија среског суда за срез врачарски писмом својим од 2. априла 1931. год. Бр. 57 молио је Касациони суд да расправи сукоб о надлежности између среског суда и начелства среза врачарског о томе, ко је надлежан за оверу и потврду напред наведеног уверења. Навео је да начелство среза врачарског одбија своју надлежност с позивом на § 5. тач. 9. Закона о установљењу среских и окружних судова и чл. 16. Уредбе о отпочињању рада нових среских и окружних судова. Неспорних дела судија среског суда налази да није надлежан према чл. 18. у вези чл. 23. тач. 2. Закона о судским таксама.

Касациони суд по рассмотрењу акта овога предмета као и разлога, са којих се одбија надлежност, нашао је:

Да је чл. 23. т. 2. Закона о судским таксама стављено у дужност среским начелствима да потврде уверења општинских власти, издата на основу исто закона. Та надлежност среских начелства остала је и после установљења среских судова, јер су по чл. 5. тач. 9. Закона о установљењу среских и окружних судова, срески судови надлежни само за оверавање исправа или преписа исправа, али не и за проверавање података у уверењу, које општинске власти дају о имовном стању парничних странака, јер се ту не оверавају изјаве приватних лица, већ се проверавају подаци општинских власти у уверењу.

Са ових разлога налази, да је за проверавање и потврду уверења о имовном стању лица надлежно среско начелство у смислу чл. 23. тач. 2. Закона о судским таксама а не срески судови и зато је акта овога предмета послао начелству среза врачарског на даљи закони поступк.

Одлук II одељења од 17. априла 1931. год. Бр. 4948.

За расправу питања о важности брака надлежан је грађански суд у смислу Уредбе од 7. - XII. 1861. г. В. Бр. 2444.

Тужиља Марија претставила је суду да је са пок. Фрањом, бившим чиновником Министарства иностраних дела склопила брак по римо-католичком обреду у Трсту у 1901. год. Кад се, као удова пок. Фрање обратила молбом истом Министарству да јој се одреди пензија њеног пок. мужа, одбијена је од тога тражења са разлога, што је њен муж за живота прешао у старокатоличку цркву, повео бракоразводну парницу и добио развод брака 1925. г. Пошто према томе тужиља није била жена пок. Фрање у време његове смрти то ју је Министарство иностраних дела одбило од тражења пензије и упутило је да до-

каже пуноважност брака са пок. Фрањом. Кад се тужиља за расправу овог питања обратила женитбеном суду надбискупије Београдско-Смедеревске, добила је од истог суда решење, по коме старо-католичка црква у Београду, која је њеном пок. мужу дала развод брака, нема право на вршење јурисдикције у погледу брачног права. Министарство иностраних дела понова је одбило тужиљу од тражења пензије са разлога, што је за ово питање надлежан грађански суд. Зато је тужила суду државу Краљевину Југославију и молила суд да пресуди, да је брак између ње и њеног пок. мужа био пуноважан у време мужевљеве смрти.

Првостепени суд за Град Београд нашао је: да овде није спор између два брачника разних вероисповести из два разна брака, да би суд ценио који је од њих јачи у праву, већ је овде спор између једног брачника римо-католичке вере и државе, која не признаје важност брака. Међутим по чл. 13. закона о конкордату између Краљевине Србије и Св. Столице за расправу овога питања није надлежан редован грађански суд, већ црквена власт т. ј. суд бискупије Београдско-Смедеревске. Са свих разлога нашао је да није надлежан за пресуђивање овога спора у смислу § 49. грађ. суд. пост., па је решењем од 20. октобра 1930. год. Бр. 75625 тужбу одбио као ненадлежном суду упућену.

Касациони суд поништио је ово решење са разлога:

„Погрешно је суд огласио себе за ненадлежног да суди по овоме спору а са разлога, што овде није спор између два брачника разних вероисповести, из два разна брака, већ спор између једног брачника римо-католичке вере и државе, за чију расправу није надлежан редован суд, већ црквена власт”.

Тужитељица Марија тужи државу, која јој је оспорила пензију и упутила је на грађански суд за расправу питања о важности брака њеног — тужитељичиног — са пок. Фрањом Коломбани и у овој тужби тражи да суд пресуди, да је овај брак био у важности све до смрти Коломбани-а и поред пресуде Женитбеног суда Хрватске-старокатоличке цркве о разводу тога брака. За расправу овога спора надлежан је напротив грађански суд. Овде није спор о разводу брака, већ је у питању да ли је брак Коломбани-а са тужитељицом закључен пред римокатоличким свештеником био у важности све до смрти Коломбани-а и поред развода његова од стране Женитбеног суда старокатоличке цркве, у питању је статус тужитељице а о овоме питању има да суди грађански суд по Уредби од 7. децембра 1861. г. ВБр. 2444 (Зборник XIV стр. 202) оштампаној код § 99. грађ. Зак., који се овде с погледом на § 2. грађ. суд. пост. има применити. У овом спору могу доћи у сукоб схватања двеју разних хришћанских цркава о важности брака, о коме је реч, јер свака црква може имати своје гледиште на ту ствар и у томе случају не може спорно питање да расправи дефинитивно једна од тих цркава, већ трећи а то је грађански

суд. Ако би евентуално грађанском суду ради расправе ове парнице били потребни још какви подаци о црквеним законима или објашњењу њиховом, суд их може додати у смислу и на начин, како то речена уредба предвиђа”.

Примедбе II одељења од 12. марта 1931. г. Бр. 1262.

Саопштио

Тих. М. Ивановић

секретар Касационог суда

Један случај примене § 2. крив. зак. код дела прељубе.

Првостепени суд за град Београд пресудом својом од 27. августа 1929. год. осудио је жену приватног тужиоца Катарину и њеног сукривца Рудолфа са по месец дана затвора због дела прељубе из § 196. ст. к. з.

На изјављено незадовољство оба браниоца, Београдски Апелациони Суд одобрио је ову пресуду.

По саопштењу одлуке Београдског Апелационог Суда, приватни тужилац, користећи се правом из § 197 ст. к. з., одустао је од тужбе противу своје жене, после чега је Првостепени Суд донео решење да се опт. Катарина пусти испод суђења.

Бранилац оптуженог Рудолфа поднео је жалбу Касационог Суду и тражио да се пресуда Београдског Апелационог Суда поништи са ових разлога:

§ 196 старог крив. закона, који говори о делу прељубе замењен је § 292 новог крив. закона.

Нов кривични закон друкчије цени прељубу, а нарочито има специјална наређења у погледу *овлашћења* за подизање тужбе.

По § 292, новог крив. зак. тужба се неће примити, нити се може ма какво ислеђење предузимати, све док се због учињене прељубе не издејствује развод брака или растава од стола и постеле.

Према томе, приватни тужилац може тужбу подићи тек када буде снабдевен са овим доказом.

Приватни тужилац по овој кривици М. Л. није издејствовао пресуду Духовног Суда, нити је повео бракоразводну парницу. На против, он је пред судом *одустао од тужбе према својој жени* и са њом и даље *живи у браку*, што се види из његовог саслушања пред судом и приложеног уверења Бр. 2868/30. Из овога изилази, да је његова тужба беспредметна, одн. да тужба више и не постоји, јер и ако је дело учињено у времену када је био у важности стари крив. закон, има се применити нови, пошто се по њему суди и он је за извршиоце дела у овоме случају *блажи* § 2. крив. зак.

Касациони Суд примедбама Бр. 12735/31 поништио је пресуду Београдског Апелационог Суда са ових разлога:

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

Када је према ислеђеним околностима кривично дело извршено мес. априла 1929. год., дакле за време важења старог кривичног зак., а суди се по садашњем крив. зак., онда је, у см. § 2 к. з. потребно да Суд оцени који је од ова два закона блажи по оптуженога па тек потом своју одлуку по овоме оптужењу донесе.

Београдски Апелациони Суд, усвајајући примедбе Касационог Суда, поништио је пресуду Првостепеног Суда за Град Београд Бр. 57220/29 с тим да је с обзиром на § 2 н. к. з. потребно извидети: да ли је у смислу става другог § 292 н. к. з. поведена бракоразводна парница између приватног тужиоца и оптужене Катарине и ако јесте, како је окончана.

По одржаном новом претресу Првостепени Суд за Град Београд је нашао:

Тужбом својом Бр. 11672/29 код иследне власти и на претресима прив. тужилац М. Л. оптужио је Рудолфа и своју жену Катарину за дело из § 196 ст. к. з. који одговара § 292 и. к. з.

Како је дело учињено у време важења старог к. з. а данас му се суди, то се према оптуженом у см. § 2. к. з. има применити закон који је по њега блажији.

Суд је даље нашао да је у конкретном случају блажији нови закон, јер § 292. н. к. з. допушта подизање тужбе приватног тужиоца тек пошто поднесе доказ о томе да је због прељубе брак разведен или растављен од стола и постеље.

Па како овај законски услов није испуњен, јер прив. тужилац М. није поднео доказ о томе, да је брак са опт. Катарином разведен или растављен од стола и постеље, нити се у актима ове кривице налази овакав доказ, то Суд налази да се у смислу горњег зак. прописа извиђање и суђење овога дела не може ни предузимати те се и опт. Рудолф за исто има пуштити испод суђења — § 250-а к. с. п. у в. § 292 к. з.

Ово у толико пре, јер се из решења овога Суда Бр. 11631/31 види, да је прив. туж. од своје тужбе према опт. Катарини одустао.

Са наведених разлога Првостепени Суд за Град Београд пустио је Рудолфа испод суђења с тим да нема никоме ништа да плати.

М. Ж. Живадиновић, адв.

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Уписани у именик адвоката :

1. Лехно Ј. Валентин са седиштем канцеларије у Београду
2. Тесодоровић Иван са седиштем канцеларије у Београду
3. Лазић Ж. Михаило са седиштем канцеларије у Неготину.

Избрисани из именика адвоката :

1. Јовановић Радомир услед ступања у држав. службу
2. Амар С. Исак услед ступања у држав. службу.

Преселили се — адвокати :

1. Мирковић Љубомир из Паланке у Младеновац
2. Видојевић Ж. Боривоје из Београда у Гроцку
3. Пиндић Драгутин из Ћуприје у Јагодину
4. Јоцић Чедомир из Београда у Младеновац
5. Аксентијевић Момир из Г. Милановца у Чачак
6. Трифунац Драгомир из Алексинца у Ражањ
7. Стефановић Милутин из Зајечара у Бољевац
8. Стошић Душан из Петровца у Пожаревац

Уписани у именик адв. приправника :

1. Димитријевић Р. Љубивоје на вежби код Гођевића Драго-слава, адв. у Београду
2. Поповић Стеван на вежби код Ступаревића Ђорђа, адв. у Београду
3. Богдановић Лука на вежби код Богдановића Исе, адв. у Београду
4. Тодоровић М. Србољуб на вежби код Татића Славка, адв. у Београду
5. Караоглановић Самуило на вежби код Миливојевића Бори-воја, адв. у Београду
6. Тајтац Живко на вежби код Милашевића Радомира, адв. у Београду
7. Клајић Радомир на вежби код Милошевића Војислава, адв. у Београду.

Променили канцеларије адв. приправници :

1. Вучетић Лазар био код Зорца Д-р Винка сада код Радовића Николе, адв. у Београду

Избрисани из именика адв. приправника :

1. Атанацковић Рајко по одјави принципала
2. Гошовић Велиша по одјави принципала
3. Лехко Ј. Валентин пошто је постао адвокат
4. Теодорозић Ибан пошто је постао адвокат
5. Здравковић Миливоје пошто је ступио на бесплатну вежбу у суд
6. Трифуновић Ст. Никола пошто је ступио на бесплатну вежбу у суд
7. Лукић Велимир по одјави принципала
8. Гелфенбајн Анатолиј по одјави принципала
9. Воркапић Радивоје по одјави принципала
10. Алексић Д. Рајко по одјави принципала
11. Богдановић Лука по одјави принципала

У циљу спречавања и онемогућавања фиктивне вежбе адвокатских приправника, Одбор Коморе донео је две важне принципијелне одлуке :

1) Адвокат, који одјави свога приправника, има лично претстати Комори и дати протоколарну изјаву о томе, да ли је адв. приправник у његовој канцеларији заиста вршио вежбу и да ли је упућиван у све гране адвокатских послова, како то предвиђа § 11. Зак. о адвокатима.

Према адвокатима, који недоласком у комору буду ометали рад, предузеће се мере које су у закону предвиђене.

2) Изабран је одбор у који су ушли Миливоје Благојевић, секретар и Михаило Миликић и Драгомир Ивковић, чланови одбора коморе, са задатком, да лично контролишу рад адв. приправника у адвокатским канцеларијам. Оваква контрола предвиђена је и законом о адвокатима и пословницима комсре, те се скреће нарочита пажња адвокатима, који имају приправнике, да именованим члановима одбора изађу у свему на сусрет и дају сва потребна обавештења кад код њих у канцеларију лично дођу. Свако противљење овом начину контроле, Одбор Коморе ће најстрожије третирати и употребити сва законска права према ономе ко буде ометас рад изабраног одбора за контролу вежбе адвокатских приправника.

Адвокати и адв. приправници, када из одговарајућих именика буду избрисани, дужни су вратити Комори своје легитимације. За случај да неко задржи легитимацију и даље након брисања из именика, легитимација ће се одузимати путем полицијске власти, што нико ко из именика буде брисан, не би требало да дозволи.

Из Пензионог Фонда

Претседник Адв. коморе по праву које му даје правила пензионог фонда сазвао је скупштину чланова за 10. мај т. г. у Београду, на којој се имало изабрати часништво фонда, како би исти могао отпочети рад. Скупштина је протекла у најбољем реду и за врло кратко време обавила посао ради кога је и сазвана.

Да се чланови не би дуго задржавали око саглашавања за овога или онога кандидата, предложена је једна листа, која је примљена аklamацијом, те су, према томе избрани:

За претседника Управног одбора

Милан Драговић, адв. из Београда

За чланове Управног одбора

1. Станко Павловић, адв. из Смедерева
2. Андреја Андрејевић, адв. из Београда
3. Момчило Јанковић, адв. из Београда
4. Павле Тодоровић, адв. из Београда
5. Петар Радојковић, адв. из Београда
6. Димитрије Крчевинац, адв. из Београда
7. Миољуб Мишић, адв. из Београда
8. Михајло Стефановић, адв. из Обреновца
9. Никола Распоповић, адв. из Београда
10. Стојан Нешић, адв. из Београда
11. Јован Велимировић, адв. из Београда
12. Милан Тадић, адв. из Београда

За чланове Надзорног одбора

1. Д-р Душан Пелеш, адв. из Београда
2. Тихомир Милосављевић, адв. из Ваљева
3. Трипко Жугић, адв. из Београда
4. Михаило Мијушковић, адв. из Јагодине
5. Драгомир Бошковић, адв. из Београда
6. Чедомир Јоцић, адв. из Младеновца
7. Живко Шушић, адв. из Београда

За чланове Избраног суда:

1. Војислав Милошевић, адв. из Београда
2. Љубомир Ненадовић, адв. из Београда
3. Борисав Николић, адв. из Београда

За заменике чланова Избраног суда:

1. Борислав Димитријевић, адв. из Београда
2. Василије Ковачевић, адв. из Београда

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

3. Богдан Лекић, адв. из Београда

Управни одбор фонда конституисао се на првој својој седници и то овако : за потпредседника изабрао је Момчила Јанковића, за секретара изабрао је Јована Велимировића а за благајника Милана Тадића.

Надзорни одбор изабрао је за претседника Д-р Душана Пелеша.

Канцеларија Фонда налази се на истом спрату где су и канцеларије Коморе — Ускочка бр. 2/II.

Како је Фонд потпуно одвојено тело од Коморе, која има само право надзора над радом фонда, то се скреће пажња члановима, да све оно што имају за фонд упућују непосредно на његову адресу а не на адресу Коморе, јер се то мора да администрира, те се тако ствара излишан посао.

Чланови ће преко „Бранича“ повремено бити обавештавани о раду и напретку фонда.

ИСПРАВКА

У прошлом броју „Бранича“ у чланку: „Правни лекови у кривичном судском поступку за Краљевину Југославију“, — од г. Стојана Јовановића поткрале су се ове грешке:

на стр. 160 у 4 и 5 реду озго стоји: Специјални а треба: Апелациони;

на стр. 162 у 4 реду оздо после знака питања стоји: Нема, а треба: Има, — што се овим исправља.

Уредништво

ИЗ САВЕЗНЕ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

ИЗВЈЕШТАЈ ПРЕДСЕДНИКА РЕСП. ПОСЛОВНОГА ОДБОРА*

Претседник и Пословни Одбор Савеза Адвокатских Комора имају част поднети првој редовној скупштини Савеза извештај о своме раду почев од 27. априла 1930. год. до данас.

Прва брига претседника савеза била је да обавести Господина Министра Правде да је основан Савез Адвокатских Комора, што је Господин Министар примио к знању.

Водећи бригу о израженим жељама на конституирајућој скупштини, обањеној на дан 27. априла 1930. год., Пословни је Одбор настојавао да све Коморе донесу правила о пензионим фондovima у сагласности с правилима пензионог фонда Адвокатске Коморе у Љубљани и у томе је успео, јер су у главном све Коморе донеле своја правила у горњем смислу.

У смислу одлуке конституирајуће скупштине, Пословни Одбор Савеза помогао је исто тако доношење трошковника о адвокатским наградама и готово све Коморе већ имају трошковнике, а данас ћемо се позабавити о трошковнику, који ће важити за целу нашу земљу, разуме се кад нови закон о поступку у грађ. парницама буде ступио на снагу за целу земљу.

У смислу правила нашег Савеза главни је задатак Савеза да координира а у случају потребе да концентрира рад и силе свију Комора у случају потребе заштите права и интереса адвокатског реда. У духу овога прописа, Пословни Одбор је у сваком случају који му је пријављен интервенирао негде с успехом а негде без успеха.

Нарочито пословни Одбор са задовољством истиче: да није имао потребе интервенисати у погледу заштите аутономије нашег реда, загарантоване Зак. о адвокатима од 17. марта 1929. године.

Пословни Одбор и његов претседник у више случајева бавио се интервенцијама за измену разних појединих законских одредаба било по својој иницијативи било по захтеву Комора.

Такав је случај са Зак. о судским таксама, Законом о обртима, чеку, о кривичном суд. пост. — али се у свима овим интервенцијама није имало успеха.

Остало је на будућем Пословном Одбору да он продужи рад на овоме, нарочито на измену чл. 6. Зак. о судским таксама, којим је прописом нашем реду наметнута тешка дужност јемчења држави за таксе, које имају клијенти да плате.

*) Услед ограничености простора, доносимо у овом броју само извештај претседника, односно пословног одбора Савеза Комора поднет скупштини Савеза 29. марта 1931 г. у Загребу.
У идућем броју донећемо интересантније реферате поднете скупштини као и све резолуције.

Пословни Одбор нарочито је интервенисао у погледу чл. 3. Закона о бележницима и захтевао да се у закон унесе да адвокати не могу бити у исто време и бележници и адвокати и у томе је успео, јер је у чл. 3 истог закона то забрањено.

Пословни Одбор био је спона између појединих Адвокатских Комора и Министра Правде и на многе захтеве Комора интервенисао по разним предметима, о чему су Коморе биле извештене.

Савез је примио више корисних предлога, нарочито од Адвокатске Коморе из Загреба. По свима предлозима чињене су потребне интервенције. Тако је крајем прошле године на предлог Адвокатске Коморе из Загреба умољен Господин Министар Грађевина и Пошта да у вези § 240 зак. о јавним бележницима ослободи све адвокатске коморе од плаћања поштарине, пошто су по наведеном законском пропису Јавно-Бележничке Коморе ослобођене поштарине. Добивен је одговор да се без специјалног овлашћења у Закону, Адвокатским Коморама не може одобрити ослобођење. Али Одбор ипак сматра да то питање није скинуто с дневног реда и да и будући Пословни Одбор има на њему да ради.

На тражење Загребачке Адвокатске Коморе, Одбор је у два маха интервенисао поводом забране заступања код Привилеговане Аграрне Банке. Први пут је одговорено, да се та забрана односи само на случајеве где адвокати нису били снабдевени уредним пуномоћствима, а да се редовно овлашћеним адвокатима не чине никакве сметње у раду. Услед поновљених случајева забрана рада, Одбор је поново интервенисао, али из Дирекције Привилеговане Аграрне Банке добивен је одговор да је забрана уследила нарочито због једног случаја из Новог Сада и неколико случајева из Јужне Србије; где су се, приликом инспекције Министара, странке жалиле да не могу од Банке добити кредит без адвокатске интервенције. И мимо овога, Савез је предузео све, како би се ова забрана заступања, која је противна закону, скинула. — У исто време скренута је пажња Привилегованој Аграрној Банци да у случају који се десио у Новом Саду није био умешан никакав адвокат, већ извештан агент који с адвокатуром нема никакве везе.

Од важнијих одлука Пословног Одбора истичемо одлуку да су све Коморе дужне обавестити Савез о одбијању кандидата од уписа у именик адвоката, — у вези §§ 7 и 101. зак. о адв., како би се очувала једнообразност решавања свију Комора и стога Одбор и овим путем моли Коморе да се одазивају горњој одлуци Савеза.

На питање Загребачке Коморе о томе: да ли су Коморе и Пенз. Фондови обавезни да подносе пореске пријаве и да плаћају порезу, Савез је прибавио стручно мишљење које гласи: да Адвокатске Коморе и Пенз. Фондови нису дужни наплаћивати порезу на своје приходе које прикупљају на основу законског овлашћења у Закону о адвокатима, али ако овако на-

плаћене приходе Комора и Фонд дају на приплод коме новчаном Заводу или трећем лицу, онда су дужни да плаћају порез на камату добивену од уложеног новца.

Са ових разлога и Коморе и Пензиони Фондови адвоката, ако желе да буду ослобођени од пореза на камате од уложеног новца, морају у смислу чл. 64. Закона о непосред. порезама о собеним захтевом и на законом прописани начин тражити специјално ослобођење оваквих својих прихода од плаћања пореза на ренте.

Најзад Пословни Одбор обавестио је Међународни Савез адвоката о оснивању Савеза, као и о томе, да је само Савез представник нашег реда у Међународног Савеза Адвоката и послао му 1000.— франц. франака чланског улога.

Како је Међународни Савез Адвоката заказао своју Скупштину за ову годину у мају у Луксенбургу, то Одбор моли скупштину да ово прими на знање, с тим, да ће Пословни Одбор на данашњој скупштини дати детаљније обавештење по овом питању.

Извештај о стању благајне поднеће скупштини секретар Савеза.

Пословни Одбор, завршујући овај извештај, сматра за дужност, да ода признање свима онима који су га помогли у његовом раду и да се захвали Коморама на искреној помоћи и сарадњи.

У исто време Одбор моли Скупштину да верује да су Претседник Савеза и Пословни Одбор у току овога периода учинили од своје стране све што је било у њиховој моћи за што успешнији и кориснији рад Савеза.

Са жељом да рад на данашњој скупштини буде користан по Савез и цео адвокатски рад, Пословни Одбор моли Скупштину да јој г-да разрешницу за досадашњи рад.

Секретар Савеза

Претседник Савеза

Милан Ж. Живадиновић

Обрад Б. Благојевић

„БРАНИЧ“ ИЗЛАЗИ ЈЕДАНПУТ МЕСЕЧНО

Доноси актуелне чланке из теорије свих правних наука, саопштења из судске и управне праксе, домаће и стране — са коментарима, чланке којима је смер заштите интереса адвокатског реда и ширење професионалне свести, службена саопштења адвокатских комора, које „Бранич“ имају за свој орган.

Власник и издавач „Бранича“ је Адвокатска комора у Београду, коју претставља претседник Обрад Благојевић.

Уредник „Бранича“ је претседник Адвокатске коморе у Београду Обрад Благојевић.

„Бранич“ се шаље адвокатима — члановима Коморе бесплатно. За нечланове претплата стаје 120— дин. годишње; за адв. приправнике и судијске приправнике 60— дин. годишње; поједини број 10— дин.

„Бранич“ се штампа у штампарији Ж. Мадаревића (пређе „Туцовић“), Београд, Цара Николе II. ул. бр. 3. Телефон 11-42.